

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Cestovní ruch

VLIV KORONAVIROVÉ KRIZE NA OBLAST LÁZEŇSTVÍ

Bakalářská práce

Autor práce: Eseniia Grigoreva

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslava Mallinu, Ph.D

Jihlava 2024

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Eseniia Grigoreva**

Studijní program: **Ekonomika a management**

Obor: **Cestovní ruch**

Garant studijního oboru: **prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.**

Název práce: **Lázeňství v České republice a covid 19**

Vedoucí práce: **Mgr. Jaroslava Mallinu, Ph.D.**

Cíl práce: Cílem bakalářské práce bude zpracování návštěvnosti lázeňství před, v průběhu a po pandemii covid 19. Dále bude navazovat zjištění zájmu pacientů o rehabilitační a léčebné programy po prodělání nemoci covid 19, které pomohly vrátit turisty do lázeňského cestovního ruchu. Informace budou shromážděny pomocí analýzy SWOT, marketingového mixu 4P a statistik z průzkumu lázeňských hotelů. Výstupem bakalářské práce bude doporučení pro osoby, které prodělaly onemocnění a chtějí zlepšit svůj zdravotní stav pomocí lázeňské léčby.

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je vliv koronavirové krize na oblast lázeňství. Hlavním cílem práce je zpracovat návštěvnost lázní před, v průběhu a po pandemii COVID-19. Dalším cílem je zjistit, jaký je zájem pacientů o rehabilitační a léčebné programy po prodělané nemoci COVID-19, které mohou být poskytovány právě v rámci lázeňské léčby. V teoretické části práce jsou shromážděny informace o lázeňství jako složce cestovního ruchu. Následně je také popsána situace týkající se vývoje událostí spojených s COVID-19 v České republice. Součástí této kapitoly také je rozbor specifik lázeňské péče v průběhu pandemie a důraz na potřebu zavedení nových lázeňských programů. V praktické části je analyzováno, jaký dopad měla pandemie na lázeňskou péči a lázeňský cestovní ruch v zemi, a to metodou analýzy časových řad, prostřednictvím PESTLE a SWOT analýz. Výsledky ukázaly, že české lázeňství bylo významně zasaženo pandemií a nyní vyžaduje akutní podporu, především finanční. Kompletní seznam doporučení pro rozvoj českého lázeňství je představen v návrhové části práce.

Klíčová slova

Cestovní ruch, COVID-19, koronavirus, lázeňství, pandemie, rehabilitace, wellness.

Abstract

The topic of this bachelor's thesis is the effect of the coronavirus crisis on the field of spas. The main goal of the work is to process spa visits before, during and after the COVID-19 pandemic. Another goal is to find out the interest of patients in rehabilitation and treatment programs after suffering from the disease of COVID-19, which can be provided precisely as part of spa treatment. In the theoretical part of the thesis, information is collected about spas as a component of tourism. Subsequently, the situation regarding the development of events related to COVID-19 in the Czech Republic is also described. This chapter also includes an analysis of the specifics of spa care during the pandemic and an emphasis on the need to introduce new spa programs. In the practical part, the impact of the pandemic on spa care and spa tourism in the country is analysed, using the method of time series analysis, through PESTLE and SWOT analyses. The results showed that the Czech spa industry was significantly affected by the pandemic and now requires acute support, especially financial. A complete list of recommendations for the development of the Czech spa industry is presented in the draft part of the work.

Keywords

Coronavirus, COVID-19, pandemic, rehabilitation, spa, tourism, wellness.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle Směrnice pro vedení, vypracování a zveřejňování závěrečných prací na VŠPJ, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 1. srpna 2024

.....

Podpis studentky

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářskou práce vážení paní Mgr. Jaroslavě Mallinu za pomoc a trpělivost při psaní této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat ještě své rodině a přátelům, kteří jsou mi neustálou velkou podporou.

Obsah

Seznam obrázků	7
Úvod.....	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 LÁZEŇSTVÍ JAKO SLOŽKA CESTOVNÍHU RUCHU	9
1.2 Základní definice a pojmy.....	9
1.3 Lázeňský cestovní ruch	11
1.4 Předpoklady lázeňského cestovního ruchu	12
1.5 Typy lázeňské péče	15
1.6 Rehabilitační lázeňská péče.....	17
2 PANDEMIE COVID-19 V ČESKÉ REPUBLICE	18
2.1 Obecné informace o pandemii a jejích důsledcích	18
2.2 Lázeňská péče v průběhu pandemie	19
2.3 Potřeba zavedení nových lázeňských programů	21
3 PRAKTICKÁ ČÁST, METODIKA ZPACOVÁNÍ PRÁCE.....	23
3.1 Sběr a analýza dat.....	23
3.2 PESTLE analýza	24
3.3 SWOT analýza	24
4 KORONAVIRUS A JEHO DOPADY NA LÁZEŇSKOU PÉČI V ČR.....	26
4.1 Vliv pandemie na návštěvnost českých lázní.....	26
4.2 PESTLE analýza českého lázeňství.....	29
5 DŮSLEDKY PANDEMIE PRO LÁZEŇSTVÍ V ČR.....	34
5.1 Shrnutí výsledků	34
5.2 SWOT analýza	35
6 NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ LÁZEŇSTVÍ	37
7 ZÁVĚR	39
Seznam použité literatury.....	40

Seznam obrázků

Obr. 1: Lokalizační předpoklady cestovního ruchu	13
Obr. 2: Selektivní předpoklady cestovního ruchu	14
Obr. 3: Lázeňství v ČR	15
Obr. 4: Indikace nemocí, které mohou být vyvolány onemocněním COVID-19	20
Obr. 5: SWOT matice	25
Obr. 6: Změny počtu návštěvníků českých lázní v letech 2017–2022	27
Obr. 7: Změny počtu návštěvníků českých lázní v Karlovarském kraji a v ČR v letech 2012-2021	27
Obr. 8: Struktura zahraničních návštěvníků českých lázní před pandemií.....	28
Obr. 9: Cena elektrické energie na burze v období 2022-2023	30

Úvod

Lázeňství je oblast, která má v České republice svou historii a tradici. Navíc jsou zdejší lázeňské oblasti z hlediska cestovního ruchu jedny z nejvyhledávanějších mezi turisty po celém světě. To je dáno nejen samotnými lázeňskými službami a kvalitou léčby, ale také výstavností těchto měst a historickou hodnotou lázeňských center. Jak uvádí Vystoupil (2006,s.74), že *„obdobím největšího rozkvětu lázeňství v České republice byl přelom 19. a 20. století, kdy největší lázeňská střediska byla zároveň skutečnými společenskými a kulturními centry, kde se scházely osobnosti kulturního, vědeckého i politického života“*.

Lázně v ČR jsou tedy často tvořeny zajímavou architekturou a spojeny s historií nejen České republiky, ale i jiných zemí. Důkazem například může být Johan Wolfgang von Goethe, který si velmi oblíbil Karlovy Vary a nejen, že je rád navštěvoval, ale také ho velmi inspirovaly. Známy je i jeho výrok, že *„by chtěl a mohl žít jen v Římě, Výmaru a Karlových Varech“*.

Lázně v České republice jsou tedy významným cílem cestovního ruchu. Bohužel, během koronavirové pandemie v letech 2020–2022 došlo k mnoha změnám ve společnosti. Dopad opatření na snížení sociálních kontaktů v podobě utlumení cestování a setkávání se s dalšími lidmi byl značný pro celou společnost. Prakticky okamžitě tak začal celosvětově trhat i cestovní ruch a lázeňský cestovní ruch nebyl výjimkou.

Tato práce se věnuje dopadům, které koronavirová krize přinesla v oblast lázeňství. Je zaměřena na propojení lázeňství a vlivu pandemie COVID-19 na společnost, kdy zdravotní následky prodělané nemoci často kladly požadavky na nově léčebné programy. Práce přináší teoretické informace o lázeňském cestovním ruchu, který je segmentem cestovního ruchu obecně, o předpokladech, které jsou zapotřebí pro lokalizaci lázeňského cestovního ruchu, a také o obecných charakteristikách a základních definicích. Dále se dotýká vlivu koronavirové pandemie na společnost a lázeňské služby.

Hlavním cílem práce je zpracovat návštěvnost lázní před, v průběhu a po pandemii COVID-19. V práci je také zjišťováno, jaký je zájem pacientů o rehabilitační a léčebné programy po prodělané nemoci COVID-19, které pomohly vrátit turisty do lázeňského cestovního ruchu. Informace jsou shromážděny. Práce bude hodnotit situaci pomocí SWOT a PESTLE analýzy a na základě širokého spektra vstupních dat, výstupem práce se stanou návrhy a doporučení, která mají přispět rozvoji českého lázeňství po koronavirové krizi.

1 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretickou částí mé bakalářské práce se zaměřím na základní pojmy v oblasti cestovního ruchu. Podívejme se na druh „lázeňství“ v sféře cestovního ruchu: základní definice a pojmy, předpoklady lázeňského cestovního ruchu, typy a rehabilitace lázeňskou péčí. Dále se zaměříme na pandemii COVID-19 a využití nových programů lázeňskou péčí.

1.1 LÁZEŇSTVÍ JAKO SLOŽKA CESTOVNÍHU RUCHU

Lázeňství je tradičně považováno za nedílnou součást českého cestovního ruchu. To souvisí s tím, že nabízí nejen léčebné a relaxační procedury, ale také přispívá k celkovému zlepšení zdraví a pohody návštěvníků. Lázeňské destinace se vyznačují kombinací historické a kulturní hodnoty s přírodními léčivými zdroji, což je dělá atraktivními cíli pro turisty hledající možnost regenerace a odpočinku.

První kapitola bakalářské práce proto shrnuje nejdůležitější poznatky týkající se lázeňství jako turistického odvětví. Jsou zde uvedeny základní definice a pojmy z oblasti cestovního ruchu, je popsán lázeňský cestovní ruch a jeho předpoklady. Následně jsou zmíněny typy lázeňské péče, která zahrnuje hrazenou péči, příspěvkovou péči a péči pro samoplátce. Zvláštní pozornost je věnována rehabilitační lázeňské péči, která se začala aktivně využívat po pandemii.

1.2 Základní definice a pojmy

Obecně je cestovní ruch definován jako: „kompletní společenský jev, souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrn aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch“. (Zelenka a Pásková s. 45)

Nejde však o jedinou možnou definici. Podle Nařízení EU (č. 692/2011) je cestovní ruch definován jako „činnost návštěvníků, kteří se zúčastní cesty na místo určení mimo své obvyklé prostředí, a to na dobu kratší jednoho roku a za jakýmkoli hlavním účelem, včetně služebního účelu, využití volného času nebo jiného soukromého účelu, jiným, než je získání zaměstnání u subjektu se sídlem v navštěvovaném místě“. (Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, 2011)

Vedle této úvodní definice však existují i definice další, které upřesňují některé pojmy, které jsou s cestovním ruchem spojené. Jedním z nich je obvyklé prostředí, kterým se rozumí „zeměpisná oblast, nikoli nutně spojitá, v níž osoba běžně žije a která může být určena na základě následujících hledisek: překročení administrativních hranic nebo vzdálenost od místa obvyklého bydliště, délka návštěv, jejich frekvence a účel“. (Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, 2011)

Pokud se mluví o návštěvníkovi, pak ho lze charakterizovat v závislosti na délce jeho pobytu. Jde buď o turistu, jehož cesta zahrnuje přenocování, nebo jednodenního návštěvníka, pokud jeho cesta nezahrnuje přenocování. Turista ubytovaný v ubytovacím zařízení bývá také označován jako host. (Česky statistický úřad, metodika CR 2024)

Definice turisty je dělena v závislosti na tom, zda se o něm hovoří v kontextu mezinárodního či domácího cestovního ruchu:

- Turista v domácím cestovním ruchu je osoba, která cestuje do místa odlišného od jejího běžného prostředí (ale ve své zemi), na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale na dobu, která nepřekračuje šest měsíců, za účelem trávení volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou je z navštíveného místa odměňována.
- Turista v mezinárodním cestovním ruchu je osoba, která cestuje do jiné země, než ve které je trvale usídlena, na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale na dobu, která nepřekračuje jeden rok, za účelem trávení volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou je z navštíveného místa odměňována. (Palatková a Zichová 2014)

V daném kontextu je tedy vhodné doplnit, že služební cesty nejsou součástí cestovního ruchu. Služební cesty je možné definovat jako je cesty „*služebního/pracovního charakteru mimo obvyklé prostředí, která trvá více než 3 hodiny a nepřekročí 12 měsíců. Jedná se o kongresy a konference, veletrhy a výstavy, obchodní jednání a firemní mise, cesty za účelem uzavření obchodní a jiné smlouvy, montáž a opravy technických zařízení, obchod (nákup a prodej), profesní cesty (např. kulturních a náboženských činitelů), školení za účelem zvyšování odbornosti a kvalifikace*“. K této definici je možné uvést i to, že cesty, které patří do hlavní náplně práce, resp. případy, kdy je cestování hlavní náplní práce (např. řidič), se nepovažují za služební cesty.

Existuje několik forem cestovního ruchu, avšak „*členění na formy CR nepředstavuje skutečnou pojmovou klasifikaci, ale tvoří spíše obchodní, pracovní nebo propagační označení, a proto se také stále vyvíjí a mění*“. (Toušek a kol, 2008)

Formy cestovního ruchu zahrnují následující:

- Rekreační cestovní ruch. Jeho cílem je regenerace a reprodukce fyzických a duševních sil člověka. Realizace této formy CR probíhá ve vhodném rekreačním prostředí, což mohou být vody, lesy či hory.
- Kulturně poznávací cestovní ruch. Zaměřuje se na poznávání historie, kultury, tradic atd.
- Sportovně turistický cestovní ruch. Je zaměřen na aktivní odpočinek (součástí však může být i pasivní účast na nějaké sportovní akci).
- Léčebný, lázeňský cestovní ruch. Je zaměřený na léčbu, prevenci, relaxaci a celkovou obnovu fyzických a duševních sil jedince. (Ryglová a kol, 2011)

Tato práce je tedy zaměřena na poslední zmíněnou formu cestovního ruchu, cestovní ruch lázeňský.

1.3 Lázeňský cestovní ruch

V dnešní době je zdravotní ruch tohoto typu obecně označován jako zdravotní či léčebný cestovní ruch. V zahraniční literatuře je však možné setkat se s různými pojmy, které se vztahují k podstatě tohoto typu cestovního ruchu, tedy k cestování za nějakou formou zlepšení zdraví. V českém odborném prostředí tyto pojmy nejsou jasné definovány, někdy se používají jako synonyma a někdy se zaměřují lázeňským cestovním ruchem. Konkrétně jde o tyto pojmy:

- Health tourism (zdravotně orientovaný cestovní ruch),
- Medical tourism (zdravotní cestovní ruch),
- Spa tourism (lázeňský cestovní ruch).

Stanovit nějaké rámce využití těchto pojmů je poměrně složité. Někteří autoři uvádí, že zdravotní cestovní ruch je součástí zdravotně orientovaného cestovního ruchu, zatímco jiní mají za to, že zdravotně orientovaný cestovní ruch lze členit na wellness a zdravotní cestovní ruch. Lázeňský cestovní ruch se tak ocituje někde na pomezí mezi wellness a zdravotním cestovním ruchem. (Kotíková 2013, s 54)

Lázeňský cestovní ruch je však možné popsat jako takový druh cestovního ruchu, který je charakteristický pobytem v lázních, a to buď za účelem regenerace, či poznání nebo sociálních kontaktů. Moderním trendem tohoto druhu cestovního ruchu jsou kondiční a preventivní zdravotní pobyty v lázních. Vzhledem k tomu, že lázeňství v České republice má dlouholetou tradici a výbornou pověst, a klientela tohoto typu cestovního ruchu se vyznačuje nadprůměrnými výdaji, lze říct, že tento druh cestovního ruchu je jednou z klíčových forem aktivního cestovního ruchu pro republiku. (Zelenka a Pásková, 2012)

Jiná definice říká, jak uvádí Kotíková (2013, s 54), že *„lázeňský cestovní ruch je zaměřen na relaxaci nebo léčbu organismu především s využitím vodních procedur, jako jsou minerální nebo termální bazény, parní lázně a sauny“*. Důraz je kladen na léčbu, rehabilitaci nebo fyzický odpočinek. Je vhodné dodat, že tato definice je poměrně úzká a nezahrnuje jiné typy léčebných zdrojů (například vzduch). Doplnit lze, že lázeňský cestovní ruch není plně totožný s léčebným cestovním ruchem, jehož účastníci jsou také motivováni ke zlepšování zdravotního stavu, avšak nemusí být vždy provozován v lázeňském středisku. (Zelenka a Pásková, 2012)

V zahraničí se místo lázeňského cestovního ruchu často používá pojem „Spa“. Nicméně to může vést ke zmatku, protože Spa *„ve spojení s wellness v původním významu (před 30–40 lety) znamenalo zakomponování vodoléčebných procedur v lázních s minerálními prameny do wellness stylu života“*. (Jakubíková a kol, 2019)

Pro Českou republiku je však rozdělení lázeňských a wellness služeb poměrně snadné, což je dáno historickou tradicí lázeňství. Zde jsou tedy typické léčebné lázně, které zahrnují komplexní terapeutickou a léčebnou péči. Organizace, které tuto péči poskytují (a poskytují i další služby) zajišťují v ČR zařízení, která spadají do systému zdravotní péče. Vedle toho patří wellness do oblasti rekreačních aktivit a nevyžaduje předchozí zdravotnické vyšetření. (Kotíková 2013, s 55). Přestože k prolínání samozřejmě také dochází, lze tedy rozdíl lázeňských a wellness služeb poměrně snadno definovat. Spočívá primárně v tom, že lázně řeší zdravotní problémy a lázeňské služby jsou poskytovány na základě lékařského doporučení. Z toho vyplývá i to, že lázeňské služby jsou regulovány zákonem (164/2001 Sb.), kdežto služby wellness přímo zákon nereguluje (vztahují se na ně jiné předpisy živnostenského podnikání).

„Tradice českého lázeňství je neoddělitelnou součástí evropského kulturního dědictví a díky vysoké kvalitě přírodních léčivých zdrojů si získala mimořádný věhlas i vážnost v evropském povědomí. Lázeňství vzniklo především jako zdravotnická – léčebná aktivita. Hosté přijíždějí do lázní v převážné míře za účelem léčení, prevence či rehabilitace, v poslední době však přibývá i odpočinkových, rekondičních, ozdravných a rekreačních pobytů. V rámci této skupiny se lázeňsko-léčebný cestovní ruch zaměřuje na zdravotní regeneraci účastníků cestovního ruchu a vyžaduje dlouhodobý pobyt na jednom místě. Lázeňství je z ekonomického hlediska součástí cestovního ruchu a lázeňská místa se stala i významnými středisky cestovního ruchu (mezinárodní klientela se rekrutuje nejvíce z Německa a Ruska), navíc lázně a lázeňský provoz přispívají ke snižování sezónnosti jednotlivých míst v cestovním ruchu.“

Wellness na rozdíl od lázní tedy není poskytováno výhradně k léčení zdravotních problémů, a navíc (také právě proto) není tak striktně vázáno na existenci přírodních léčivých zdrojů. Dalším rozdílem může být i způsob financování, kdy lázeňské služby mohou být (třeba i částečně) hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, wellness je hrazeno účastníkem přímo.

Lázeňstvím se zabývá vědní obor balneologie, což je nauka o léčení přírodními léčivými zdroji, které jsou vázány na určité místo. Dále se věda zabývá účinky těchto zdrojů na lidský organismus a také lázeňskými léčebnými metodami. Je vhodné i doplnit, že lázně a obecně i lázeňství nejsou po světě rozloženy rovnoměrně. Může překvapit, že lázeňství je především Evropskou záležitostí. Významně méně se pak vyvíjelo i v Asii (zejména v Číně, Japonsku a Indii). (Jakubíková a kol, 2019)

1.4 Předpoklady lázeňského cestovního ruchu

Pro lokalizaci lázní jsou důležité takzvané předpoklady cestovního ruchu, což je souhrn přírodních a antropogenních aspektů (včetně jejich mnohoúrovňových vazeb), které vytvářejí předpoklady pro realizaci cestovního ruchu. (Zelenka a Pásková 2012)

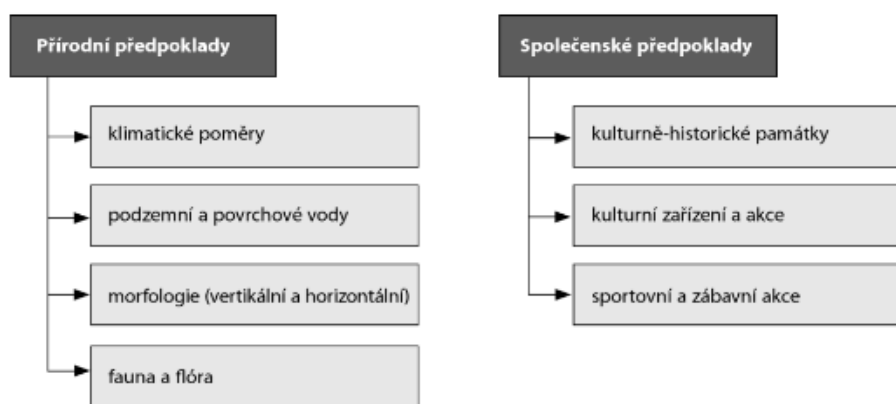
Předpoklady cestovního ruchu se běžně dělí na předpoklady lokalizační (viz Obrázek 1), realizační a selektivní (viz Obrázek 2). Dle uvedeného členění předpokladů cestovního ruchu je pro lázeňský cestovní ruch možné definovat tyto základní předpoklady: lokalizační, selektivní a realizační předpoklady. (Jakubíková a kol, 2019):

- Lokalizační předpoklady

Lokalizační předpoklady lázeňského cestovního ruchu to jsou geografické a přírodní podmínky, které určují vhodnost určité oblasti pro rozvoj lázeňských aktivit. Lázně jsou rozmístěny na základě výskytu zdroje poskytování léčby, tj. léčivých pramenů, ložisek rašeliny, bahna, čerstvého vzduchu atd. Jde o prioritní předpoklad umístění lázní. Lázeňským místem přitom je území, kde se nachází přírodní léčebné lázně, což je „soubor zdravotnických a jiných souvisejících zařízení sloužících k poskytování lázeňské léčebné rehabilitační péče, stanovený za přírodní léčebné lázně“, podle zákona 164/2001 Sb. §2 odst. Doplnit je navíc možné přesněji, že „přírodním léčivým zdrojem je přirozeně se vyskytující minerální voda, plyn nebo peloid, které mají vlastnost vhodnou pro léčebné využití, a o tomto zdroji je vydáno osvědčení podle tohoto zákona. Peloidem se rozumí rašelina, slatina nebo bahno. Minerální vodou pro léčebné využití se rozumí přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty s obsahem rozpuštěných pevných látek nejméně 1 g/l nebo s obsahem nejméně 1 g/l rozpuštěného oxidu uhličitého nebo s

obsahem jiného pro zdraví významného chemického prvku anebo která má u vývěru přirozenou teplotu vyšší než 20 st. C nebo radioaktivitu radonu nad 1,5 kBq/l“. Podle zákona 164/2001 Sb. §2 odst . Přírodní léčivé zdroje lze členit jako na obrázku 1 (podmínkou je vědecky prokázaný léčebný účinek na lidské zdraví a hygienická neškodnost, přičemž se za léčebný zdroj považují i klimatické podmínky a léčebná strava). Například Karlovy Vary jsou světově proslulé díky horkým minerálním pramenům, které se využívají pro pitné kúry a lázeňské koupele.

Podobně tomu Mariánské Lázně těží z bohatství minerálních vod a přírodních plynů. Vedle přírodních je možné do lokalizačních předpokladů také zařadit společenské předpoklady, jimiž jsou kulturně-historické památky, kulturní zařízení a akce, stejně jako sportovní a zábavní akce. To je právě důvod, proč turisté vyhledávají lázeňské destinace, kde je možné navštívit kulturní zařízení nebo se účastnit kulturní akce. (Jakubíkova a kol, 2019)

Obr. 1: Lokalizační předpoklady cestovního ruchu

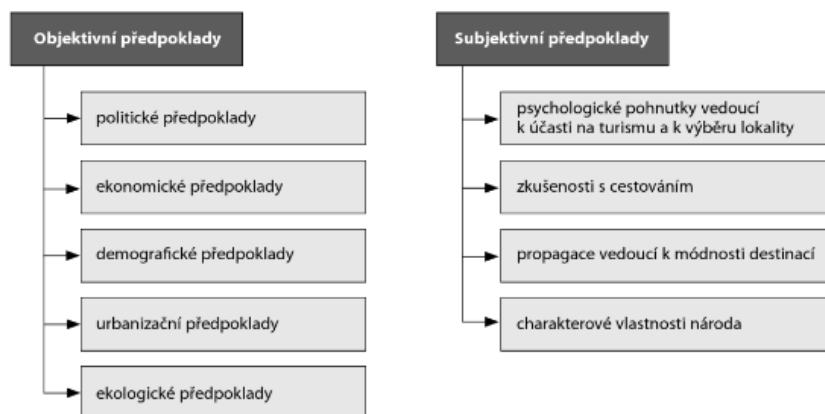
Zdroj: HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Praha: Grada, 2012. ISBN 9788024744308. s. 17.

- **Selektivní předpoklady**

Selektivní předpoklady lázeňského cestovního ruchu zahrnují faktory, které ovlivňují výběr destinace pro lázeňský pobyt a zákaznické preference. Jinými slovy, jde o soubor aspektů charakterizujících způsobilost dané země či regionu aktivně se podílet na rozvoji lázeňského cestovního ruchu. Patří sem primárně přírodní léčivé zdroje, jako jsou minerální prameny, léčivé bahno a příznivé klimatické podmínky. Například, minerální prameny obsahují unikátní složení minerálů, které mají léčivé účinky na různé zdravotní problémy. Léčivé bahno se pak často používá k zábalu a má pozitivní vliv na kůži a svaly. Klimatické podmínky, jako je čistý vzduch a mírné klima, též přispívají k celkovému zlepšení zdraví a pohody návštěvníků. (Jakubíkova a kol, 2019)

Určitou roli také hrají historie a tradice lázeňství v dané oblasti, protože dlouhodobě zavedené a osvědčené metody léčby lákají turisty hledající kvalitní lázeňskou péči. Některé regiony, které se vyznačují dlouholetou historií lázeňství (jako například Karlovy Vary nebo Mariánské Lázně), mají v tomto ohledu značnou výhodu. Dalším důležitým faktorem je dostupnost lázeňských služeb a kvalita lázeňských zařízení. Mnohá z nich nabízí nejen tradiční léčebné metody, ale také inovativní wellness programy, které kombinují relaxaci, prevenci a osvědčené léčebné postupy.

V neposlední řadě je důležitá také poloha a atraktivita destinace, která může obohatit zážitek návštěvníků. (Jakubíkova a kol, 2019)

Obr. 2: Selektivní předpoklady cestovního ruchu

Zdroj: HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Praha: Grada, 2012. ISBN 9788024744308. s. 14.

- Realizační předpoklady

Realizační předpoklady lázeňského cestovního ruchu se zaměřují na praktické aspekty, které zabezpečují efektivní provoz a rozvoj lázeňských destinací. Prvním zásadním prvkem je zde infrastruktura, která zahrnuje kvalitní ubytovací kapacity, dopravní dostupnost, moderní zdravotnická zařízení atd. Kvalitní a pohodlné ubytování je důležité pro spokojenost návštěvníků, stejně jako snadný přístup do destinace, ať už pomocí silniční, železniční nebo letecké dopravy. Moderní zdravotnická zařízení a technologické vybavení jsou rovněž nezbytná pro poskytování špičkových zdravotnických služeb a procedur. (Jakubíkova a kol, 2019)

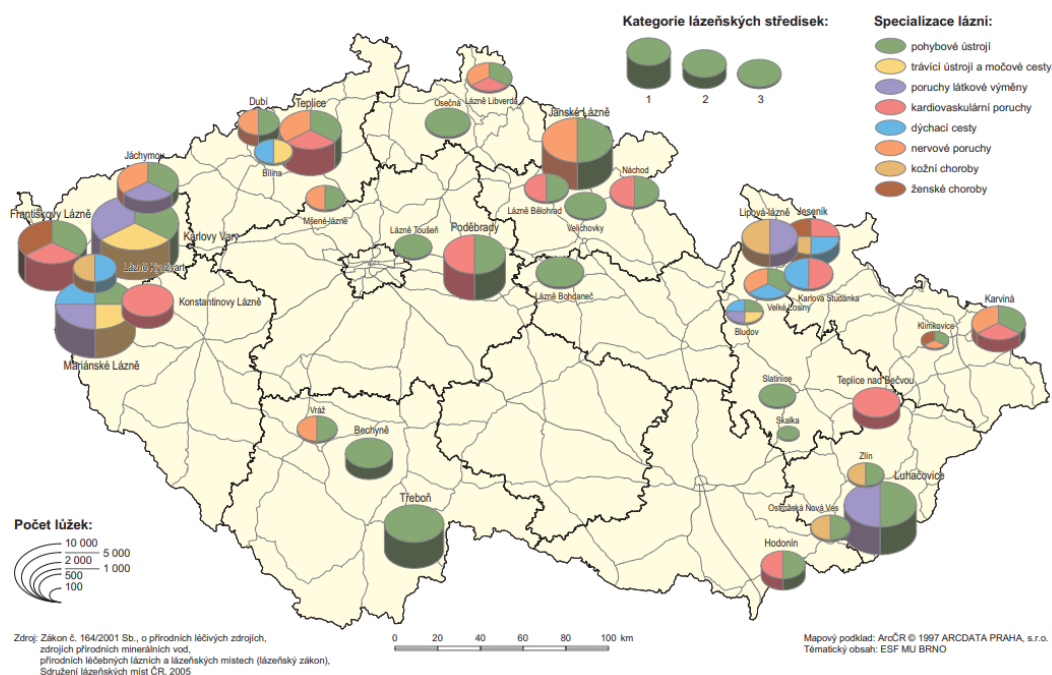
K realizačním předpokladům se vztahuje i kvalifikovaný personál, který je schopen poskytnout vysokou úroveň péče a služeb. Obvykle tento personál zahrnuje lékaře, terapeuty, fyzioterapeuty, maséry a další odborníky, kteří mají potřebné vzdělání a zkušenosti pro poskytování specifických lázeňských služeb. Mezi realizační předpoklady lze také zařadit marketing a propagaci destinace, jelikož vhodně zvolená komunikační strategie může přilákat nové návštěvníky a udržet loajalitu stávajících klientů. (Jakubíkova a kol, 2019)

V určitých případech je součástí realizačních předpokladů legislativa a konkrétně regulační rámec, který musí podporovat rozvoj lázeňství prostřednictvím vhodných politik a financování. (Ryglova a kol, 2011)

Realizační faktory jsou významné pro závěrečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu a někdy bývají označovány jako materiálně-technická základna. (Vystoupil a kol, 2006)

Konkrétně v České republice je lázeňský prostor poměrně značně diferencován. Tak v Západočeských lázních (Karlovarský a Plzeňský kraj) se nachází zhruba 43 % všech lázeňských zařízení (82 zařízení) a 46 % disponibilní lůžkové kapacity v zemi. Na druhém místě je Olomoucký kraj (Jeseník, Lipová – Lázně, Velké Losiny, Teplice nad Bečvou) a na třetí pozici je Zlínský kraj

(především Luhačovice). (viz Obrázek 3).

Obr. 3: Lázeňství v ČR

Zdroj: VYSTOUPIL, Jiří, Martin ŠAUER, Andrea HOLEŠINSKÁ a Petra METELKOVÁ. *Základy cestovního ruchu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006. 121+13. ISBN 80-210-4167-6. s. 45.

Některá místa z obrázku 3 v dnešní době již oficiálně nejsou funkčními lázeňskými místy. Například Bílina je v seznamu lázeňských míst v ČR, který vede Ministerstvo zdravotnictví, uvedena jako nefunkční lázeňské místo. Nicméně stále má uděleno statut lázeňského místa a disponuje potřebnými lokalizačními předpoklady.

V Praze a na Vysočině nemá ani jedno sídlo statut lázní. Většina nejvýznamnějších lázní se nachází v Čechách, na Moravě jsou to pouze Luhačovice a Jeseník. (Ministerstvo zdravotnictví 2020)

1.5 Typy lázeňské péče

Obecně lze poskytovanou lázeňskou péči rozdělit na péči hrazenou a péči příspěvkovou. Vždy jde výhradně o následnou lůžkovou péči. Příloha č. 5 zákona o veřejném zdravotním pojištění stanovuje jednotlivé indikace, ale i související aspekty, jako je například délka léčebného pobytu, možnost jeho prodloužení, možnost opakování lázeňské léčby či jeho intervaly. Tyto zákonné podmínky pro poskytování lázeňské péče doplňuje ještě vyhláška MZ ČR č. 2/2015 Sb., která stanovuje indikační předpoklady, kontraindikace, odborná kritéria pro poskytování lázeňské léčebně rehabilitační péče, obory specializace doporučujících lékařů, indikační zaměření lázeňských míst atd. Z těchto norem pak vyplývá, zda bude lázeňská péče poskytnuta jako komplexní (plně hrazená) nebo příspěvková (hrazená částečně). (VZP 2024)

Třetí variantou péče v tomto rozdělení je samoplátce léčba, při které si vše platí pacient sám. Specifika těchto tří druhů lázeňské léčby jsou následující: Hrazená péče, Příspěvková péče, Samoplátce (VZP 2024)

- Hrazená (komplexní) péče

Zdravotní pojišťovna hradí náklady na léčení, ubytování a stravování na standardní úrovni, kterou má sjednanou s poskytovateli lázeňské péče. Pobyt v režimu hrazené lázeňské péče musí předem schválit příslušná zdravotní pojišťovna. Ubytování je poskytováno ve dvoulůžkovém pokoji se základním vybavením, sociální zařízení může být součástí pokoje (kategorie A) nebo v rámci objektu (kategorie B). Jakékoliv jiné vybavení pokoje (jednolůžkový pokoj, televize, lednice apod.) je posuzováno jako nadstandard. Do lázeňského zařízení se obvykle nehradí doprava z místa bydliště a zpět. Je hrazena jen pokud ošetřující lékař uvede, že zdravotní stav pacienta neumožňuje dopravu běžným způsobem bez použití dopravní zdravotní služby. Součástí pobytu rovněž není přítomnost průvodce. Jeho pobyt lze uhradit pojišťovnou jen pokud jeho nezbytnost zdravotní pojišťovna potvrdí.

- Příspěvková péče

Zdravotní pojišťovna hradí pouze standardní léčení, ostatní výdaje za lázeňský pobyt si pacient hradí sám. Tato úhrada závisí na délce pacientova léčebného pobytu, na kvalitě ubytování a také na ročním období, které si pro lázeňské léčení vybere. I návrh na tento typ léčení musí předem pacientova pojišťovna schválit.

- Samoplátce

Tato péče není hrazena ze zdravotního pojištění, a tedy ji ani zdravotní pojišťovna neschvaluje. Cena se odvíjí od zvoleného programu a procedur, ovlivňuje ji také délka pobytu či úroveň ubytování a zvolená forma stravy.

Služby, které jsou v lázních poskytovány se souhrnně označují jako lázeňsko-léčebné služby. Lze je definovat jako „komplex služeb souvisejících s pobytem v lázních, lékařské a léčebné služby, ubytovací a stravovací služby, společenské a kulturní služby, doplňkové služby. Lázeňství zajišťuje léčení, doléčování, prevenci a regeneraci“. (Jakubíkova a kol, 2019)

Většina rehabilitačních středisek v České republice se zaměřuje na následnou léčbu po prodělání některých chorob, operativních zákroků či úrazů, případně na stabilizaci průběhu chronických onemocnění. Pokud jde o konkrétní výčet, pak je možné uvést, že nejčastěji (nikoli však výhradně) jde následující potíže či nemoci:

- potíže spojené s pohybem a pohyblivostí (např. různé záněty kloubů, kostí a svalů, revma, artritidu, artrózu či skoliózu atd.),
- nemoci nervového původu (např. záněty nervů nebo následky po obrně),
- kožní choroby (jako je například lupénka, ekzémy a akné),
- choroby gynekologické (včetně léčení neplodnosti),
- onemocnění dýchacích cest (astma či bronchitida...),
- nemoci v oblasti kardiovaskulárního systému (například stavy po infarktech, zavedení bypassu či při zánětech žil)
- zažívací potíže (včetně nechutenství),
- poruchy funkcí ledvin a močových cest,

- nemoci související s látkovou výměnou, diabetem a žlázami s vnitřní sekrecí apod.

1.6 Rehabilitační lázeňská péče

Rehabilitační lázeňská péče je poskytována jako péče komplexní (tedy plně hrazená pojišťovnou) nebo péče příspěvková (tedy s částečnou úhradou pacienta). Komplexní lázeňská léčebně rehabilitační péče navazuje na zdravotní péči lůžkovou nebo specializovanou ambulantní. Forma příspěvkové péče tohoto typu je obvykle poskytována jako opakovaná lázeňská péče nemocným s chronickým onemocněním a obvykle je poskytována jednou za dva roky. Seznam nemocí, které jsou indikovány pro tuto léčbu je uveden v příloze č. 5 zákona 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. (Čeledová a Holčík, 2017)

Případné prodloužení stanovené délky základního léčebného pobytu (nebo i opakovaného léčebného pobytu), pokud jsou tyto pobyty poskytovány jako komplexní lázeňská léčebně rehabilitační péče, může navrhnout lékař příslušného zdravotnického zařízení poskytovatele lázeňské léčebně rehabilitační péče. To jde jen pokud je tato možnost u příslušné indikace vyznačena. Případný návrh na prodloužení tohoto pobytu se podává reviznímu lékaři příslušné zdravotní pojišťovny, který schvaluje prodloužení a jeho délku. Pokud jde o příspěvkový pobyt, prodloužení i tohoto pobytu na základě indikace navrhujícího lékaře schvaluje revizní lékař (maximálně však je na dobu 14 dnů) – *Formy lázeňské léčebně rehabilitační péče*.

2 PANDEMIE COVID-19 V ČESKÉ REPUBLICE

Pandemie COVID-19 měla výrazný negativní dopad na zdravotní systém České republiky, který se musel vypořádat s rychlým nárůstem počtu nakažených a hospitalizovaných pacientů. Pro zpomalení šíření viru bylo vládou zavedeno několik restriktivních opatření a později i vakcinační program.

Druhá kapitola bakalářské práce pojednává o průběhu pandemie v zemi, o zavedených restrikcích a uvolněních, ale také o jejich důsledcích pro obyvatele. Důraz je kladen především na důsledky pro zdravotní systém a pro české lázeňství. Zvlášť jsou popsány změny v postupu poskytování lázeňské péče v průběhu pandemie. Na konci je zvýrazněna potřeba zavedení nových lázeňských programů pro léčbu post-covidových symptomů.

2.1 Obecné informace o pandemii a jejích důsledcích

COVID-19 je označení pro „*infekci způsobenou koronavirem SARS-CoV-2, který se poprvé objevil koncem roku 2019 ve Wu-chanu v Číně*“ – podle národního zdravotního informačního portálu. Za poměrně krátkou dobu se tato infekce rozšířila po celém světě a 11. března prohlásila WHO šíření koronaviru za pandemii. Na začátku pandemie nikdo netušil, jak tento fenomén ovlivní život celé planety, a to minimálně na následující dva roky. Ani dnes není možné přesně říct, zda je pandemie již za námi či nám virus bude životy znepříjemňovat i v dalších letech. Stejně tak, jak se lišily předpovědi odborníků během prvních dvou let pandemie, liší se i nyní – podle akademie věd ČR.

V únoru 2020 se v České republice objevily první tři případy nákazy koronavirem, lidé, kteří přijeli z Itálie a nevědomky rozšířili nákazu do svého okolí. To vedlo k prvním komplexním opatřením, která byla ve srovnání s okolními zeměmi značně radikální. Později 10. března byly zakázány všechny veřejné akce, kde se shromáždilo více než 100 lidí. Zároveň platil zákaz osobní přítomnosti žáků všech tříd ve školách. O den později byl vyhlášen výjimečný stav. V návaznosti na to vláda ČR zakázala volný pohyb osob po území republiky, nařídila omezit pohyb na veřejných místech a omezit společenské kontakty. Dále doporučila, aby zaměstnavatelé využívali možnosti práce na dálku (home office), dodržovali při kontaktu s jinými lidmi odstup 2 metry atd. (Nouzový stav ČR)

Důležitým krokem bylo také omezení cestování. Do České republiky byl vyhlášen zákaz vstupu cizincům z rizikových zemí a bylo zakázáno cestovat do Číny, Jižní Koreje, Íránu, Velké Británie, Itálie, Španělska, Rakouska, Německa, Švýcarska, Švédska, Norska, Nizozemska, Belgie, Dánska a Francie. Spolu s tím byly zavedeny na německých a rakouských hranicích dodatečné kontroly. Bylo také pozastaveno vydávání víz a povolení k pobytu. Zakázána byla i veškerá autobusová, vlaková a lodní doprava cestujících do zahraničí. Cestovat za hranice bylo tedy možné pouze automobily. Částečně byl omezen i letecký provoz.

Tato opatření byla zavedena poměrně náhle a v následujících dvou letech se průběžně uvolňovala a zpříšňovala v závislosti na aktuální situaci. Vzhledem k omezení sociálních kontaktů, cestování a dalších denních činností nejvíce z toho trpěla doprava, kulturní sféra a cestovní ruch. Je tedy evidentní, že se opatření dotkla i lázeňské péče, a to již od začátku vyhlášených opatření.

Od 13.3.2020 byl zakázán provoz bazénů, saun a wellness služeb, což ovlivnilo kvalitu poskytovaných lázeňských služeb. O den později byla zakázána činnost i stravovacím zařízením. Další mimořádné opatření, které vstoupilo v platnost 19. března 2020, zakázalo resortům přijímat nové pacienty za účelem poskytování lázeňské léčebné a rehabilitační pomoci. V té době byli pacienti bez omezení přijímáni pouze ve specializovaných léčebných ústavech, které byly součástí některých sanatorií. I tento příjem však negativně ovlivnila celková situace. Zařízení postrádaly ochranné prostředky, což vedlo k obavám z šíření nemoci. Od 24. března 2020 je také všem zdravotnickým zařízením poskytujícím následnou lůžkovou léčebně rehabilitační péči zakázáno přijímat nové pacienty (tento zákaz platil již pro specializovaná zdravotnická zařízení).

V dubnu 2020 vydala zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra informaci, že lázně nepřijímají nové klienty do péče. Platnost návrhu na lázeňskou péči byla daná zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, § 33 odst. 4, a to 3 měsíce. Tato omezení však doplňovala určitá kompenzační opatření. Vláda připravila program Antivirus, díky kterému bylo možné čerpat částečnou kompenzaci celkových mzdových nákladů. Tento program byl určen všem zaměstnavatelům, jejichž mzdové prostředky nebyly kryty veřejnými rozpočty, což se vztahovalo i na lázně. Problém byl ve výkladu podmínek, jelikož zaměstnavatelé často nevěděli, zda budou mít nárok na finanční pomoc či ne. Proto reakce byly různé. Někde pobírali zaměstnanci náhradu ve výši 100 % průměrné mzdy, jinde byla zaměstnancům nařízena dovolená od uzavření lázní (po odjezdu posledních klientů). V jiných zařízeních za březen dostali zaměstnanci mzdu, protože ještě měli klienty a pro další měsíc zaměstnavatel nařídil čerpání dovolené a náhradního volna. V dalších zařízeních pobírali zaměstnanci 60 % mzdy a jinde došlo k propouštění zaměstnanců. S postupným zlepšením situace v následujícím období se hosté pomalu začali vracet i do lázní.

2.2 Lázeňská péče v průběhu pandemie

Pandemie zasáhla celou společnost snad ve všech oblastech. Měla dopad na podnikatelské prostředí, ekonomiku, vztahy v rodinách, výuku ve školách atd. Velké potíže však pandemie způsobila právě vznikem tzv. postcovidového syndromu, který postihl 40 až 60 % populace po prodělané nemoci. Hlavními příznaky tohoto syndromu jsou „celková slabost a vyčerpání, únava, chronický únavový syndrom, různé stěhovavé bolesti kloubů a svalů, bolesti břicha, zvracení, bolesti hlavy a migrény, ztráta čichu, zvýšená teplota nebo horečka, dlouhotrvající kašel, to vše spadá do obrazu postcovidového syndromu“ – Lázeňská léčba a regenerace po onemocnění Covid – 19“.

Z pohledu lázeňské péče je poskytování péče pacientům s postcovidovým syndromem problematické. Vzhledem k tomu, že jde o relativně nové onemocnění, česká legislativa se ho skoro nedotýkala. Nicméně nárok na úhradu lázeňské léčby z veřejného zdravotního pojištění měli ti pojištěnci, kteří v rámci onemocnění COVID-19 prodělali komplikovaný zánět plic (pneumonii), ale jen pokud s tímto onemocněním byli hospitalizováni. Tito pacienti měli nárok na komplexní lázeňskou péči trvající 21 dnů. Jejich doléčení mělo být realizováno v těch lázeňských místech, která se zaměřují na léčbu nemocí dýchacího ústroje, respektive přímo tohoto onemocnění. Podmínkou však bylo podstoupit léčbu do čtyř měsíců po ukončení hospitalizace – *Postcovidová rekonvalescence v lázních*.

Nicméně dopadů prodělaného onemocnění COVID-19 je mnohem více, a proto bylo pro každou indikaci postcovidového symptomu doporučeno několik lázeňských procedur (viz Obrázek 4).

Indikace	Post-covidový symptom	Indikace	Délka	Doporučující lékař	Základní procedury	Příplatkové procedury
Stěhovávé bolesti kloubů a páteře	bolesti kosterních svalů a kloubů, šlach a šlachových úponů	VII/6	KLP 21	ortoped, traumatolog, pracovní lékařství a rehabilitační lékař (RFM)	slatinné zábaly a koupele, pohybová léčba (individuální a skupinové cvičení, cvičení v bazénu), fyzikální terapie – magnetoterapie, elektroterapie, unikátní léčba biolaserem, ultrazvuk, vodoléčba – unikátní uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ , celková vířivka	vysokovýkonný laser, elektromagnetický stimulátor Salvus
	arthropatie - mnohočetné postižení kloubů	VII/8	KLP 21	ortoped, traumatolog, hematolog, revmatolog a rehabilitační lékař (RFM)	slatinné zábaly a koupele, pohybová léčba (individuální a skupinové cvičení, cvičení v bazénu), fyzikální terapie – magnetoterapie, elektroterapie, unikátní léčba biolaserem, ultrazvuk, vodoléčba – unikátní uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ , celková vířivka	vysokovýkonný laser, elektromagnetický stimulátor Salvus
	bolesti páteře	VII/9	KLP 21	rehabilitační lékař (RFM)	slatinné zábaly a koupele, pohybová léčba (individuální a skupinové cvičení, cvičení v bazénu), fyzikální terapie – magnetoterapie, elektroterapie, unikátní léčba biolaserem, ultrazvuk, vodoléčba – unikátní uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ , celková vířivka	vysokovýkonný laser, elektromagnetický stimulátor Salvus
Únava, nechtílost, oslabení svalů	polyneuropatie	VI/2	KLP 28	neurolog nebo rehabilitační lékař (RFM)	uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ a uhlíčitá obálky, vířivka na dolní a horní končetiny, kontrastní vodoléčba, elektrostimulace, individuální a skupinový tělocvik, biolaser na obnovu poškozených nervů a svalů, unikátní františkolázeňské slatinné zábaly a koupele	lymfodrenáž ruční a přístrojová
Kardiovaskulární komplikace - arytmie, koronární syndromy, mrtvice	ischemická nemoc srdce	II/1	PLP 21	kardiolog, internista, praktický lékař a rehabilitační lékař (RFM)	unikátní uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ , uhlíčitá obálky, progresivní cvičná ergometrie, reflexní masáže hrudní páteře, speciální kardiocvičení v tělocvičně a v bazénu, unikátní plynové injekce z místního přírodního zdroje CO ₂ s příměsí vzácných plynů, terénní kúra s využitím místních tzv. „Srdčkových tras“	
	stavy po infarktu myokardu	II/2	KLP 28	kardiolog, internista a rehabilitační lékař (RFM)	unikátní uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ , uhlíčitá obálky, progresivní cvičná ergometrie, reflexní masáže hrudní páteře, speciální kardiocvičení v tělocvičně a v bazénu, unikátní plynové injekce z místního přírodního zdroje CO ₂ s příměsí vzácných plynů, terénní kúra s využitím místních tzv. „Srdčkových tras“	
	hypertenze stupně III. st. tj. komplikována v minulosti prodělaným infarktem myokardu nebo mrtvicí	II/3	KLP 28	kardiolog, internista a rehabilitační lékař (RFM)	unikátní uhlíčitá koupele z místních františkolázeňských pramenů s vysokým obsahem CO ₂ , uhlíčitá obálky, progresivní cvičná ergometrie, reflexní masáže hrudní páteře, speciální kardiocvičení v tělocvičně a v bazénu, unikátní plynové injekce z místního přírodního zdroje CO ₂ s příměsí vzácných plynů, terénní kúra s využitím místních tzv. „Srdčkových tras“	
	stavy po zánětech žaludku a střev s přetrvávající poruchou trávení	III/1	PLP 21	gastroenterolog, internista a rehabilitační lékař (RFM)	unikátní františkolázeňské prameny, slatinné zábaly břicha nebo celková slatinná koupel, uhlíčitá koupele, léčebný tělocvik, speciální masáž břicha a samozřejmě vhodné dietní stravování	
Postižení trávicího ústrojí - zvracení, bolest břicha, průjem, zácpa	nemoci a poruchy funkce žlučových cest a jater	III/4	PLP 21	gastroenterolog, internista a rehabilitační lékař (RFM)	unikátní františkolázeňské prameny, slatinné zábaly břicha nebo celková slatinná koupel, uhlíčitá koupele, léčebný tělocvik, speciální masáž břicha a samozřejmě vhodné dietní stravování	

Obr. 4: Indikace nemocí, které mohou být vyvolány onemocněním COVID-19

Zdroj: Františkovy Lázně. [on-line]. Léčba postcovidového syndromu. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z [www: https://www.frantiskovylazne.cz/cs/novinky/lecba-postcovidoveho-syndromu?nezobrazovat=1](https://www.frantiskovylazne.cz/cs/novinky/lecba-postcovidoveho-syndromu?nezobrazovat=1)

Z obrázku 4 je vidět, že se indikace dotýkaly především postižení trávicího ústrojí, kardiovaskulárních komplikací, celkové únavy a stěhovávé bolesti kloubů a páteře. Vedle pacientů s nárokem je však dost velká skupina pacientů, které se nárok na pojišťovnou hrazenou léčbu nedotýká. V minulých letech mohli tito pacienti využít příspěvku na lázně, který formou voucherů poskytoval stát jako formu státního rekreačního poukazu pro všechny, kteří se rozhodli podpořit domácí cestovní ruch, potažmo české lázeňství.

Nicméně rozhodnutí o tom, zda má daná osoba nárok na lázeňskou péči či ne, měl poskytnout její ošetřující lékař. Postup je následující:

- **Lázeňskou léčebně rehabilitační péči** by měl pacientovi doporučit jako nezbytnou součást léčebného procesu jeho **ošetřující lékař**. Přihlášku na zdravotní pojišťovnu podává buď registrující praktický lékař, nebo ošetřující lékař při hospitalizaci. Návrh musí potvrdit revizní lékař zdravotní pojišťovny.
- V předloženém návrhu **ošetřující lékař zhodnotí**, zda jsou splněny podmínky pro úhradu sanato-resortové léčby z prostředků státního zdravotního pojištění, stanovené platnou legislativou, zda jsou indikována všechna potřebná vyšetření a zda existují nějaké kontraindikace bránící léčbě.
- V **odůvodněných případech** může ošetřující lékař místo navrhované komplexní lázeňské léčby schválit úhradu **příspěvkové formy lázeňské léčby**, při které je zdravotní péče hrazena z veřejného zdravotního pojištění a pacient hradí ubytování a stravu.

2.3 Potřeba zavedení nových lázeňských programů

Pandemie COVID-19 značně ovlivnila fyzické a duševní zdraví obyvatel České republiky. V její průběhu došlo k akutnímu zvýšení stresu, úzkosti a depresí, stejně jako ke zvýšení počtu lidí s dlouhodobými zdravotními problémy po prodělaném onemocnění. Na tomto základě vznikla evidentní potřeba zavedení nových zdravotních programů, které by mohly napomoci pacientům s těmito problémy. Jedním z takových programů by právě mohl být lázeňský program, který by se zaměřil na rehabilitaci a regeneraci lázeňských návštěvníků. Obecným základem takového programu může být terapie zaměřená na posílení dýchacího systému, zlepšení fyzické kondice a snížení psychického napětí. Program by se však mohl rozšířit o specifické léčebné aktivity, které bude možné využít pouze v rámci lázeňské péče.

O konkrétních formách léčby například Janské Lázně tvrdí, že cílená rehabilitace a pobyt ve zdravém prostředí v kombinaci s léčebnými procedurami a klimatoterapií pomáhají zmírňovat obtíže po prodělaném onemocnění Covid. Speciální program pro samoplátce zahrnuje týdenní dovolenou, která kromě pitné léčby, sanatoria a primární lékařské prohlídky nabízí 15 procedur zaměřených na uzdravení pacienta. Během vstupního vyšetření může lékař schválit nebo změnit následující postupy:

- 5x inhalace,
- 1x kondiční dechové cvičení,
- 2x skupinové kondiční cvičení,
- 2x klasická masáž částečná,
- 2x rašelinový obklad hrudní páteře,
- 2x celková perličková koupel,
- 1x suchá uhličitá koupel.

Přesné složení procedur se v jednotlivých lázních liší. To je způsobeno přístupem k přírodním léčivým zdrojům dostupným v každé lokalitě. K léčbě onemocnění dýchacích cest se používají pitné kúry a inhalace s přírodními minerálními vodami. Mezi nejdůležitější procedury však patří inhalace přírodní minerální vody, která má tzv. mukolytický účinek, tedy rozpouštění hlenů v dýchacích cestách. To lidem umožňuje uvolnit dýchací cesty, zmírnit kašel a tím zvýšit kapacitu plic. Například v Luhačovicích se k této proceduře používá Janova voda a Vincentka, které mají vysoký obsah oxidu uhličitého. Kromě toho sanatorium využívá k léčbě řadu fyzioterapeutických metod, při kterých klienti absolvují dechová cvičení nebo gymnastiku. Fyzioterapeut v jejím rámci instruuje pacienta, aby správně a plně dýchal bráničním dýcháním, které umožňuje dýchat všem lalokům plic, zlepšuje okysličení krve a tím umožňuje zbavit se ze zbytků zánětu v plicních tkáních. Pacient pak může takto provádět terapeutická cvičení. Lze použít i doma a pokračovat tak v regeneraci plic.

Pro pacienty vždy platí několik jednoduchých pravidel. Po nemoci je vhodné co nejdříve jít do sanatoria. Tato rychlá reakce pomáhá vrátit organismus do původního zdravotního stavu bez dlouhodobých negativních následků. Pokud člověk nemůže do lázní, měl by dodržovat tato pravidla:

- Chodit často na procházky do přírody a postupně zvyšovat intenzitu i náročnost těchto procházek.
- Dbát na správnou stravu bohatou na vitamíny a minerální látky s vysokým podílem ovoce a zeleniny.
- Pomáhat tělu i různými doplňky stravy, a to především těmi, které obsahují antioxidanty a vitamíny C a E.
- Nezanedbávat spánek a pravidelný denní režim. Toto pomáhá nejen tělu, ale i psychice.
- Pokud se postupně nezlepšuje zdravotní stav po prodělaném onemocnění, je vhodné navštívit svého lékaře.

3 PRAKTICKÁ ČÁST, METODIKA ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Třetí kapitola práce uvádí metodiku zpracování bakalářské práce, která poskytuje strukturovaný přístup k výzkumu, zajišťuje konzistenci a spolehlivost výsledků provedených analýz. Prvním krokem je zde proces sběru a analýzy dat, po kterém následuje PESTLE analýza a dále SWOT analýza.

3.1 Sběr a analýza dat

Pro zpracování této bakalářské práce je využito několik metod. Prvním krokem se stala analýza dopadu koronavirové pandemie na návštěvnost českých lázní. Podkladem pro analýzu vystoupily informace zveřejněné na portálech jako Spadata.cz, Aktuálně.cz, e15.cz, které poskytují přehled o vývoji ukazatele počtu návštěvníků českých lázních v období před, v průběhu a po pandemii, konkrétně od roku 2012 (případně 2017) až do roku 2022 (někdy do roku 2021). Základní metodou, která se používá pro tuto analýzu, je analýza časových řad.

V průběhu práce byla původně zvolena metoda 4P – marketingový mix (produkt, price ,place, promotion), ale pro širší analýzu byla metoda změněna na metodu PESTLE. Důvod pro volbu této metody:

- Externí faktory: PESTLE se zaměřuje na makroekonomické faktory, které ovlivňuje cele odvětví a jsou mimo kontrolu jednotlivých podniků, což je ideální pro hodnocení dopadu pandemie, která ovlivnila všechny oblasti : politické , ekonomické , sociální, technologické, environmentální a legislativní aspekty
- Komplexnost krize: Krize kvůli koronaviru přinesla řadu změn v legislativě: zdravotní a bezpečnostní regulace , ekonomické: pokles ekonomických aktivit , technologie: posun k digitálním službám ,sociální: změny v chování zákazníku. PESTLE se pomůže pochopit , jak změny ovlivnili lázeňský sektor.
- Strategické rozhodování : analýza PESTLE poskytuje užitečný rámec pro identifikaci vnějších hrozeb a příležitosti , které může vniknout v důsledku krize , což je zásadní pro strategické plánování a adaptace lázeňského sektoru na nové podmínky.

Následně je v práci provedena PESTLE analýza českého lázeňství, která zohledňuje dopady pandemie z pohledu politických, ekonomických, sociálně-kulturních, technologických, legislativních a environmentálních faktorů. Pro její realizaci jsou využity primárně online zdroje, protože uvádí aktuální pohled na situaci a umožňují vyhodnotit vliv COVID-19 na jednotlivé oblasti zájmu. Vzhledem k tomu, že některá statistická data za rok 2023 zatím zveřejněna nebyla, PESTLE analýza je zpracována s využitím dat do roku 2022 a v podobě prognózy pro vývoj v letech 2023 a 2024.

Výsledky těchto analýz jsou syntetizovány prostřednictvím SWOT analýzy a jsou představeny v tabulce 1. Na jejím základě jsou pak vytvořeny návrhy a doporučení pro rozvoj českého lázeňství po pandemii COVID-19.

3.2 PESTLE analýza

PESTLE analýza je strategická metoda používaná pro hodnocení vnějšího prostředí organizace, která pomáhá identifikovat a analyzovat klíčové faktory ovlivňující podnikání, tudíž i lépe se připravit na možné příležitosti a hrozby. (Slouka 2017)

PESTLE je akronym pro šest hlavních kategorií, které analýza pokrývá, jimiž jsou politické (P), ekonomické (E), sociální (S), technologické (T), legislativní (L) a environmentální (E) faktory:

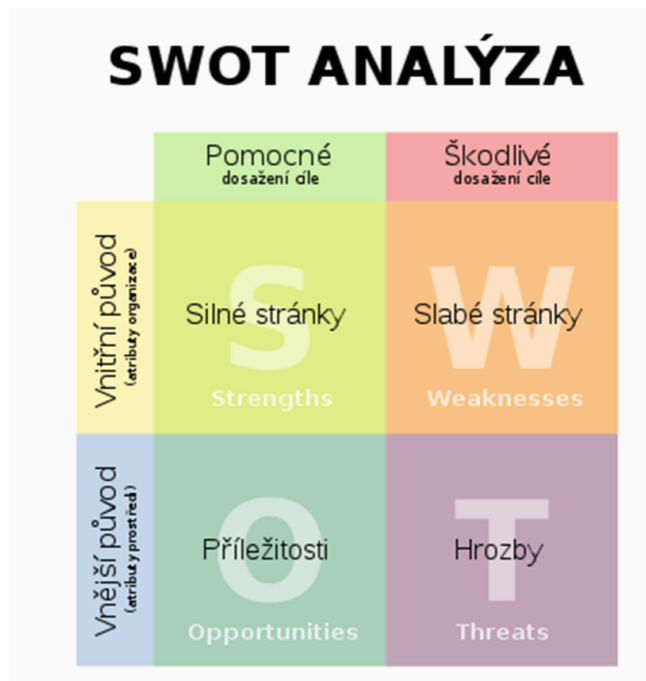
- Politické faktory se dotýkají vládní politiky, právní regulace a zákonů, které mohou ovlivnit podnikání, ať už pozitivně či negativně. Patří sem změny v daňové politice, obchodní tarify, politická stabilita, korupce a vládní intervence v ekonomice.
- Ekonomické faktory zahrnují všechny ekonomické aspekty, jako třeba inflace, úrokové sazby, hospodářský růst, směnné kurzy, vývoj HDP apod. Vliv těchto faktorů je patrný zejména ve změnách kapitálových nákladů, provozních nákladů a spotřebitelské poptávky.
- Sociální faktory shrnují demografické aspekty, kulturní normy a hodnoty, životní styl a sociální trendy převládající ve společnosti v současné době. Mezi ně lze zmínit například věkové složení populace, vzdělání, postoje k práci a volnému času, ale také zdraví a bezpečnost.
- Technologické faktory se odrážejí především v takových aspektech jako technologický vývoj a inovace, které mohou ovlivnit průmysl, trh či konkrétní odvětví. Patří k nim nové objevy, technologické změny, míra inovací, automatizace a výzkum a vývoj (VaV).
- Legislativní faktory představují kategorii vnějších vlivů souvisejících s aktuální legislativou a právními normami. To je důvod, proč se dotýká pracovního práva, spotřebitelského práva, antimonopolních zákonů, zdravotní a bezpečnostní regulace a ochrany duševního vlastnictví.
- Environmentální faktory zahrnují aspekty životního prostředí a nejčastěji označují možný negativní vliv na toto prostředí. Do této kategorie patří takové faktory jako ekologické a klimatické změny, vztah společnosti k udržitelnosti, nakládání s odpady a regulace ochrany životního prostředí. (Srpová 2020)

Přední výhodou PESTLE analýzy je to, že poskytuje komplexní pohled na vnější prostředí, čímž dává firmám možnost identifikovat hlavní faktory, kterým je třeba věnovat pozornost v nejbližší době. Je užitečná při strategickém plánování zejména díky tomu, že určuje příležitosti a hrozby působící na organizaci. Nicméně její slabou stránkou je primárně časová náročnost, která souvisí s nutností prozkoumávat velký počet faktorů. Navíc může být interpretace výsledků poměrně subjektivní, což může vést k nesprávným závěrům a rozhodnutím. (Srpová 2020)

3.3 SWOT analýza

První varianty SWOT analýzy se objevily v 60. až 70. letech na Stanfordově univerzitě. Od té doby se však tato metoda postupně rozvíjela a proměnila se do své současné podoby, která se aplikuje ve mnoha různých oblastech. SWOT analýza popisuje silné stránky (strengths) a slabé stránky

(weaknesses), příležitosti (opportunities) a hrozby (threats), kde „první dvojice se věnuje vnitřním stránkám projektu nebo zkoumané činnosti, druhá dvojice popisuje externí vlivy, na které nemá dopad chování realizátorů projektu, ale se kterými je nutné počítat“. (Masarykova Univerzita)

Obr. 5: SWOT matice

Zdroj: Masarykova univerzita. [on-line]. SWOT. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z [www: https://kisk.phil.muni.cz/kiskonline/kreativita/vizualizace-a-presentace-informaci/swot-analyza](https://kisk.phil.muni.cz/kiskonline/kreativita/vizualizace-a-presentace-informaci/swot-analyza)

Při zpracování SWOT analýzy je třeba dodržovat několik zásad (viz obrázek 5). V první řadě je potřeba se zaměřit na klíčové a důležité faktory. Do analýzy je potřeba zahrnovat pouze fakta a objektivní faktory. Vhodné je využít týmové spolupráce a dbát na názory ostatních. Zjištěné informace je potřeba rozepsat do SWOT matice. Součástí analýzy by mělo být i vyhodnocení výsledků. K tomu lze využít hodnocení mezi kvadranty, které je klíčem ke správnému provedení SWOT analýzy, protože pomáhá stanovit strategii realizace dalších opatření:

- Jak pomocí silných stránek využít příležitosti na trhu? S-O hodnocení.
- Jak využít příležitosti k odstranění nebo snížení našich slabých stránek? W-O hodnocení.
- Jak využít silné stránky odvrácení hrozeb? S-T hodnocení.
- Jak snížit hrozby ve vztahu k našim slabým stránkám? W-T hodnocení.

V případě potřeby je také možné zrevidovat faktory, které nebyly identifikovány na začátku vyhodnocování.

4 KORONAVIRUS A JEHO DOPADY NA LÁZEŇSKOU PÉČI V ČR

Dopad koronaviru byl patrný téměř ve všech oblastech lidské činnosti a lázeňství zde nebylo výjimkou. Razantní omezení cestování a zavedení přísných zdravotních opatření snížila počet zahraničních klientů, což mělo negativní vliv na ekonomiku lázeňských měst. Nicméně pandemie také přiměla lázeňská zařízení inovovat své služby a zaměřit se více na domácí klientelu a preventivní zdravotní péči.

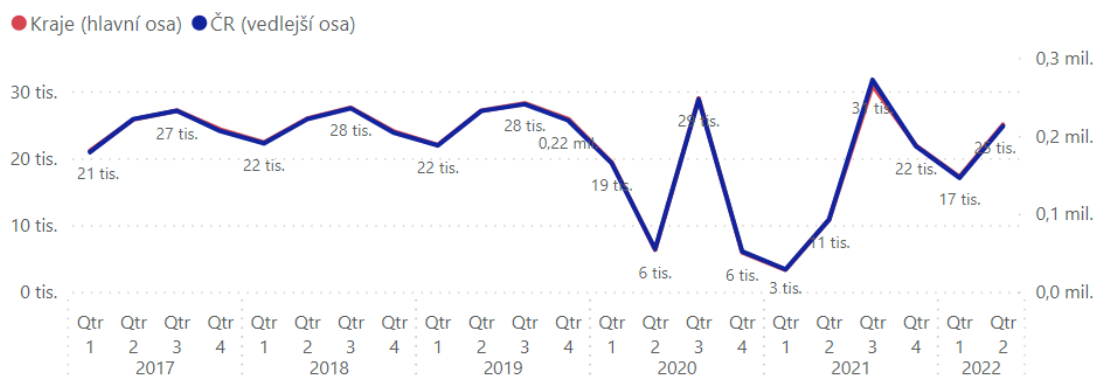
Čtvrtá kapitola práce detailně analyzuje dopady koronaviru na lázeňskou péči v ČR. Předmětem analýzy zde vystupuje ukazatel návštěvnosti českých lázní, který prokazoval značná kolísání v letech 2019-2022. Pro konkrétní dopad pandemie na české lázně je v této kapitole zpracována PESTLE analýza se zaměřením na vliv politických, ekonomických, sociálně-kulturních, technologických, legislativních a environmentálních faktorů.

4.1 Vliv pandemie na návštěvnost českých lázní

Pro definování dopadů, které měl COVID-19 na lázeňskou péči v ČR, je nejprve nutné prozkoumat návštěvnost českých lázní obecně. Celkem je třeba poznamenat, že je lázeňský cestovní ruch mírně ovlivněn sezónností. Nejmenší poptávka po lázeňských službách je obvykle evidována v prvním čtvrtletí roku, následně však počet návštěvníků stoupá a dosahuje svého vrcholu v třetím čtvrtletí roku. Nejčastěji turisté míří do lázní umístěných v Karlovarském kraji (více než 60 %), nejmenší jejich počet cestuje za lázeňskými službami v Ústeckém kraji. Každé čtvrtletí tak do českých lázní dojíždí v průměru 180 až 240 tisíc hostů, jejichž konkrétní počet závisí na ročním období – *Lázeňsky cestovní ruch*.

Před výskytem koronavirové pandemie, tj. v prvním čtvrtletí roku 2020, české lázeňské služby využilo celkem 164 tisíc osob, což bylo jen o 20 tisíc hostů méně v porovnání s rokem 2019. Negativní dopady pandemie se však odrazily na návštěvnosti českých lázní právě v druhém čtvrtletí, kdy bylo zaznamenáno cca 55 tisíc lázeňských návštěvníků. Po částečném uvolnění vládních opatření ve třetím čtvrtletí se návštěvnost českých lázní zvýšila na 247 tisíc návštěvníků. Nicméně na podzim s příchodem druhé vlny koronaviru a kvůli opakovanému zesílení všech opatření klesl ve čtvrtém čtvrtletí počet hostů na necelých 52 tisíc.

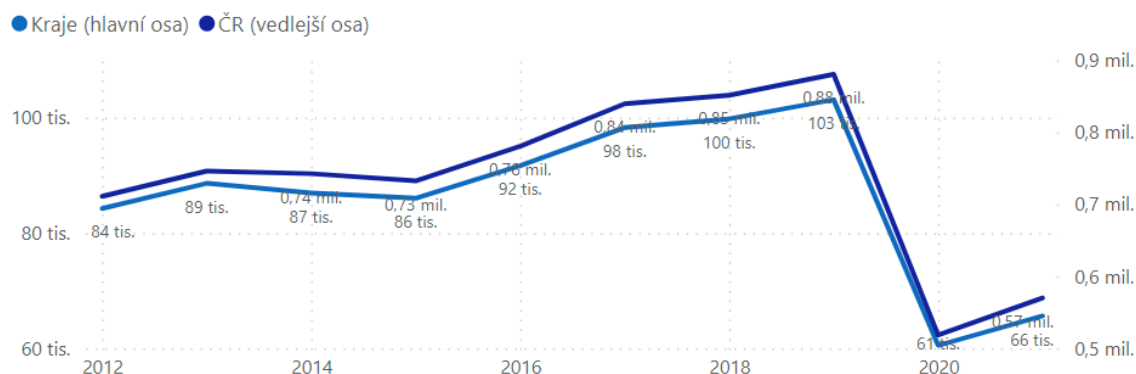
Razantní propad pokračoval i na počátku roku 2021. V prvním čtvrtletí tohoto roku se počet návštěvníků snížil na necelých 29 tisíc. Příjezdy hostů začaly opětovně stoupat teprve ve druhém čtvrtletí roku 2021, a to na 93 tisíc. Svého maxima ukazatel počtu lázeňských návštěvníků v ČR dosáhl ve třetím čtvrtletí 2021, kdy bylo v lázeňském cestovním ruchu evidováno 272 tisíc hostů. Na podzim roku 2021 zase došlo k poklesu návštěvníků, který ovšem nebyl již natolik dramatický a spíše kopíroval setrvalý trend předchozích let (viz Obrázek 6).

Obr. 6: Změny počtu návštěvníků českých lázní v letech 2017–2022

Zdroj: Spa data. [on-line]. Lázeňský cestovní ruch v ČR. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z [www: https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/](https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/)

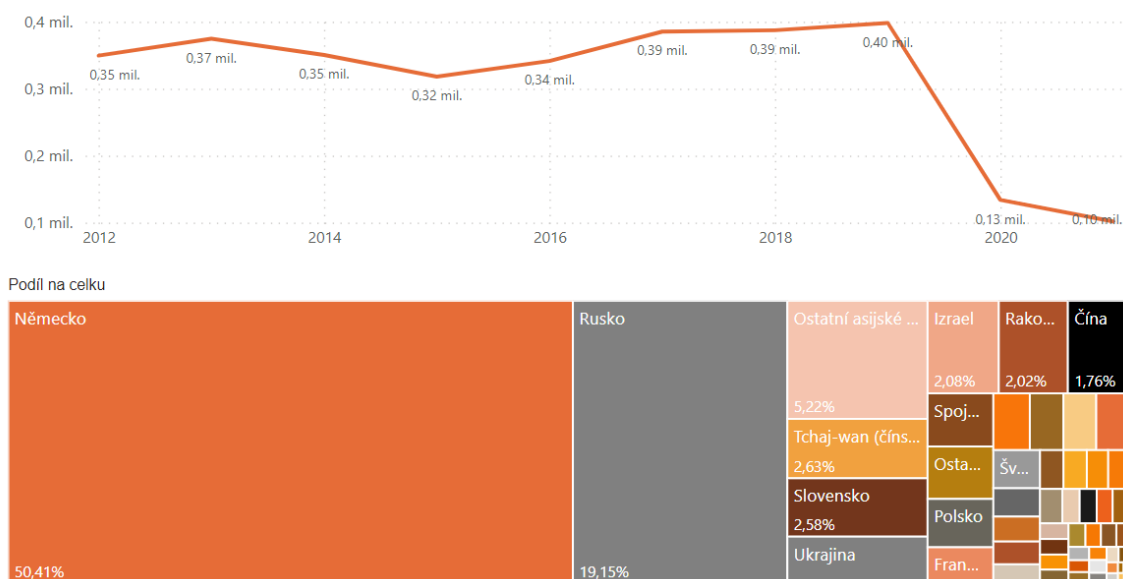
Propad počtu lázeňských návštěvníků je mnohem patrnější při pohledu na celkový vývoj tohoto ukazatele od roku 2012. Z obrázku 7 je vidět, že od roku 2015 až do výskytu pandemie v roce 2020 počet lázeňských hostů postupně. Teprve v Karlovarském kraji se tento ukazatel změnil z 86 tisíc na 103 tisíc v roce 2019, což poukazuje na zvýšení o 20 %.

Obr. 7: Změny počtu návštěvníků českých lázní v Karlovarském kraji a v ČR v letech 2012-2021

Zdroj: Spa data. [on-line]. Lázeňský cestovní ruch v ČR. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z [www: https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/](https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/)

Pokud jde o strukturu zahraničních hostů před pandemií, drtivou většinu z nich tvořili Němci, kteří zastupovali přes 50 % všech zahraničních návštěvníků. Další největší skupinou byli návštěvníci z Ruska, kteří tvořili skoro pětinu. Celkový počet zahraničních návštěvníků se v roce 2019 pohyboval kolem 400 tisíc osob, přičemž tento ukazatel stabilně rostl již od roku 2015. Kvůli vládním restrikcím klesl počet zahraničních hostů v českých lázních na 134 tisíc v roce 2020. V následujícím roce dosáhl ukazatele 100 tisíc návštěvníků (viz Obrázek 8).

Obr. 8: Struktura zahraničních návštěvníků českých lázní před pandemií

Zdroj: Spa data. [on-line]. Lázeňský cestovní ruch v ČR. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z [www: https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/](https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/)

Situace v českém lázeňství se v roce 2022 zhoršila kvůli totální ruské invazi na Ukrajinu, ke které došlo na začátku roku 2022 a omezila vstup ruských turistů do České republiky. Na jedné straně byly české lázeňské instituce již po anexi Krymu v roce 2014 připraveny na redukci ruské klientely. v návštěvnících. Komplikace navíc nastaly, protože Rusové se v českém letovisku zdrželi zhruba týden, což bylo výrazně déle než hosté z evropských zemí, kteří tam zůstali zhruba víkend.

Další negativní vliv na lázeňský cestovní ruch v ČR byl patrný kvůli energetické krizi, která způsobila výrazné zdražení energií. Jako příklad je možné uvést Lázně Velké Losiny, kde stouply měsíční ceny energií v lednu 2022 o 3 miliony Kč více v porovnání s rokem 2021, což představovalo pro lázně šestinásobný růst. Zároveň s tím se očekávalo, že celkové roční navýšení cen energií bude činit 15 až 20 milionů Kč.

To zase poukazovalo na potřebu navýšit počet návštěvníků, který by pomohl lázním vypořádat se s vysokými náklady na provoz.

Vláda podporovala vyšší návštěvnost poskytnutím slevy ve výši 4 000 Kč na dospělé osobu, která si organizovala pobyt v českých lázních na šest nocí s využitím minimálně pěti procedur. Podmínkou pro obdržení slevy však byl trvalý pobyt v ČR a účast na systému hrazení zdravotního pojištění. Celkově byla na tuto podporu vyčleněna částka 1 mld. Kč. Hlavním účelem těchto dotací bylo alespoň částečně vynahradit úbytek zahraničních návštěvníků, kteří představovali 44procentní podíl na celkovém počtu lázeňských hostů v ČR, což znamenalo ztrátu cca 170-200 tisíc návštěvníků ročně –MMR ČR.

Podobný formát podpory českých lázní prostřednictvím vyšší návštěvnosti pak využily Svaz léčebných lázní ČR a Sdružení lázeňských míst, které poskytovaly slevu ve výši 2 000 Kč.

4.2 PESTLE analýza českého lázeňství

V této podkapitole je provedena PESTLE analýza, která zkoumá politický, ekonomický, sociálně-kulturní, technologický, legislativní a environmentální vliv na lázeňský cestovní ruch v ČR.

4.2.1 Politické faktory

Celkem je v České republice stabilní politické prostředí a je definován základ lázeňské léčby, tj. ve smyslu zákonných norem pro podnikání obecně a pro poskytování lázeňské péče obecně, aby byla zachována odpovídající kvalita poskytovaných služeb. Stejně tak je fungující a přehledný systém, který dovoluje pacientům využívat lázeňské služby hrazené ze zdravotního pojištění, popřípadě služeb částečně hrazených ze zdravotního pojištění.

V letech 2020-2022 bylo české lázeňství podporováno hlavně prostřednictvím dotací v rámci programu Covid – lázně, který měl za cíl zvýšit poptávku po službách cestovního ruchu, respektive poptávku po ozdravných a preventivních pobytech v lázních. V současné době se tento program již nerealizuje. Naposledy byly žádosti o dotace přijímány 28. května 2021. (MMR, 2021)

Nicméně doposud existuje další tlak na zvyšování podpory lázní. Například **předseda Sdružení lázeňských míst ČR a člen sněmovního Výboru pro zdravotnictví Jan Kuchař uvádí, že** lázním, stejně jako celému segmentu zdravotnictví, by pomohlo razantní zvýšení úhrad. Je však také zřejmé, že toto zvýšení je vzhledem k aktuální kondici českých veřejných financí problematické. Pokud však ke zvýšení úhrad nedojde, některé lázně se mohou zavřít, což se negativně odrazí i na pacientech. Další problémy pro české lázeňství způsobuje personální nedostatek a krize v energetice, jejichž negativní vliv by se mohl odstranit například zastropováním cen energií, a to na 100 % spotřeby.

4.2.2 Ekonomické faktory

Růst cen energií výrazně zvýšil náklady na poskytovanou lázeňskou péči. Podle ČEZ jednalo se o výjimečnou situaci, která překvapila nejen koncové zákazníky, ale také energetické společnosti. Extrémně stouply nejen ceny plynu a uhlí, ale i ceny emisních povolenek. Zmíněnou cenu plynu navíc ovlivnila souhra několika faktorů, kdy byla zima na přelomu let 2021 a 2022 velmi dlouhá, a zásobníky plynu se tak rychle vyprázdnily. Ke zvýšení ceny přispěla také zvýšená poptávka díky oživení ekonomiky v Evropské unii, a naopak snížení dodávek plynu z Ruska. Také vyšší cenu uhlí způsobil ekonomický růst, jelikož se po pandemii COVID-19 světová ekonomika zotavila rychleji, než se předpokládalo. Reálně to znamená, že zatímco velkoobchodní cena elektřiny na začátku roku 2021 byla okolo 50 EUR za MWh, k srpnu 2021 cena postupně stoupla na 80 EUR za MWh. Stoupat prudce pak začala na podzim roku 2021.

Obr. 9: Cena elektrické energie na burze v období 2022-2023

Zdroj: k E15.[on-line]. Cena elektřiny. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z [www: https://www.e15.cz/cena-elektřiny-burza-graf-aktualne](https://www.e15.cz/cena-elektřiny-burza-graf-aktualne)

Například v září proběhl skok ceny jedné MWh na více než 120 EUR a v prosinci až na 326,8 EUR. Situaci zkomplikoval krach některých dodavatelů elektřiny, jejichž zákazníci tak museli nuceně přejít do režimu dodavatele poslední instance a bylo pro ně nutné nakoupit elektřinu „navíc“ za vyšší cenu. Očekává se však, k roku 2023 energetická krize skončí. To potvrzuje i klesající velkoobchodní cena elektřiny, která se po dlouhé době dostala k úrovni 160 eur (zhruba 3790 korun) za MWh (viz Obrázek 9).

4.2.3 Sociálně-kulturní faktory

Pandemie výrazně posílila zájem českých obyvatelů o své zdraví a možnosti jeho zlepšení. Nicméně na počátku šíření nemoci způsobila návštěvníkům ještě větší stres z toho, že v lázeňských střediscích chyběly ochranné prostředky. Ačkoli v běžné době připadá lázeňství jedním ze způsobů, jak mohou lidé zlepšit svůj zdravotní stav, během pandemie přišla lázeňská zařízení o kvalifikovaný lékařský a nelékařský personál, jehož návrat po dvou letech byl dost problematický. Dočasná absence pacientů a klientů také ukázala, že lázně pravděpodobně budou i nadále plnit svou roli, avšak bude zapotřebí implementovat zcela nové léčebné programy, které budou více zaměřeny na specifické skupiny pacientů s vysokou odbornou péčí. (Kinkorová 2022)

Zajímavé také je, že i během pandemie zachovaly lázně svůj tradiční obraz, ale začaly být více vnímány jako místo pro starší a nemocné lidi, které přímo ovlivňuje jejich využití jinými skupinami obyvatel. Lázeňské služby jsou tak po pandemii více považovány za způsob následné zdravotní a rehabilitační péče než jako preventivní opatření pro podporu zdraví. Pro některé lidi jsou také vnímány jako dražší (a někdy i luxusní) služby, což vytváří značnou bariéru pro jejich aktivnější využití. Navíc pandemie zvýšila finanční nároky na potenciální návštěvníky lázní. To se projevilo jak růstem přímých nákladů na pobyt, tak i nákladů na cestu do lázní. Zmínit je také zapotřebí mediální vliv na vnímání lázní během pandemie, který byl převážně negativní. Osoby, které rozhodovaly o návštěvě lázní, mohly změnit svůj názor pod vlivem zpravodajských příspěvků, což zase nepříznivě zapůsobilo na snížení jejich návštěvnosti. (Janeček a Jakubíková 2021)

4.2.4 Technologické faktory

Z hlediska technologických faktorů měla pandemie zásadní vliv na to, jak se jednotlivé technologie používají k poskytování a zefektivnění zdravotní péče. V souvislosti s tím, že se během pandemie veškeré kontakty mezi návštěvníky a zaměstnanci byly omezené, došlo k rozvoji digitální technologií a k inovacím v oblasti automatizace. Většinou se jednalo o implementaci pokročilých rezervačních a správních systémů, které by vedle své základní funkce také měly snížit náklady na provoz. Spolu s tím se očekávalo, že tyto systémy přispějí ke zlepšení kvality realizovaných procedur a dovolí personalizovat péči o pacienty.

Pandemie také vynutila provozovatele lázeňských zařízení věnovat větší pozornost léčebným programům, které jsou zaměřeny na pomoc s postcovidovými symptomy. Přestože to nemělo vliv na změnu materiálně-technické základny lázní, vyžadovalo návrh modernější terapie, která bude poskytovat cílenější léčbu (jako například laserová terapie). Avšak co se týče hmotných aspektů, snížení návštěvnosti lázeňských středisek také vynutilo provozovatele investovat více prostředků do obnovy a modernizace lázeňské infrastruktury, především pavilonů, pítek a kolonád, které by měly zlepšit zážitek pro návštěvníky a obnovit jejich zájem o tuto formu cestovního ruchu.

Pozoruhodné také je, že některá lázeňská střediska chtějí se ještě více ponořit do využití nových technologií, protože evidují jejich potenciální přínosy. Tak například v Karlovarském kraji je do budoucna plánována implementace VR technologií, která dovolí pacientům prožít terapeutické zážitky v kontrolovaném virtuálním prostředí. Dále někteří provozovatelé lázní také přemýšlí nad využitím AI, které může být aplikováno při personalizaci léčebných plánů na základě historických dat a aktuálního zdravotního stavu klientů. Obecně se také uvažuje o zavedení moderních softwarových systémů pro správu databází pacientů a zjednodušení administrativy. (Čmoková 2024)

4.2.5 Legislativní faktory

Během pandemie byla v České republice vyhlášena mimořádná opatření, která dočasně zakázala provoz bazénů, wellness a stravovacích služeb v lázeňských zařízeních. Hlavním cílem těchto restrikcí bylo omezení šíření koronaviru mezi návštěvníky lázní a zaměstnanci. Mimořádná opatření byla uplatněna spolu s vyhlášením nouzového stavu, které proběhlo 12. března 2020 na základě ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. (Dlubalová 2020)

Později v roce 2021 byl přijat zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů. V jeho rámci mohla vláda a ministerstvo zdravotnictví aplikovat ještě větší počet opatření proti pandemii, což mělo negativní vliv na lázeňská zařízení v rámci celého sektoru. Navíc musela být tato opatření pravidelně, alespoň jednou za dva týdny, přezkoumána a v případě změny situace upravena či zrušena.

S ohledem na to, že se lázeňství ukázalo jako oblast velmi postižená pandemií, v červnu 2020 vláda také schválila rámcové podmínky dotačního titulu COVID-Lázně určené pro zřizovatele lázeňských zařízení. Díky tomu mohli zařízení poskytnout zákaznickou slevu ve výši 4 000 Kč na ozdravné a preventivní pobyty v lázních. Sleva se poskytovala formou voucheru.

Dále je také nutné zmínit, že v roce 2021 Ministerstvo zdravotnictví ČR vyhlásilo mimořádný dotační program pro zdravotníky, kteří pečovali o pacienty s COVID-19 během pandemie. Program pod názvem „Příspěvek na lázně pro zdravotníky“ nabízel finanční příspěvky ve výši až 8 000 Kč na osobu, které měly pomoci zdravotníkům regenerovat se po intenzivním období práce v první linii boje proti pandemii. Příspěvky byly určeny primárně pro zdravotníky, kteří pracovali v oddělení lůžkové péče, kde se léčili hospitalizovaní pacienti s COVID-19. (Ministerstvo zdravotnictví 2021)

4.2.6 Environmentální faktory

Lázeňská střediska se vyznačují tím, že v destinacích, kde se nachází, je kladen větší důraz na ochranu životního prostředí. Platí zde silná regulační opatření týkající se hospodaření s vodou a údržbou pramenů, omezení hluku a dopravy v lázeňských centrech, péče o zeleň, údržbu parků apod. To je důvod, proč se vytvořila koncepce tzv. lázeňské terapeutické krajiny, která má významnou roli pro rozvoj lázeňství v regionu. (Marková a Hruška 2018)

Pandemie COVID-19 dočasně vedla k poklesu emisí skleníkových plynů a ke zlepšení kvality ovzduší díky omezení průmyslové aktivity. Nicméně tento pozitivní dopad na životní prostředí byl velmi krátkodobý, a proto motivovalo lázeňská zařízení k implementaci udržitelnějších opatření. Například, provozovatelé jihočeských Lázní Bechyně přišli s unikátním systémem na napouštění bazénu, při kterém se využívá recyklovaná voda. Tento systém dovolil lázním ušetřit každý rok 37 tisíc kubíků vody. (Skalecký 2020)

Některá jiná lázeňská střediska se soustředila na zavedení různých politik a strategií pro ochranu biodiverzity v regionu, protože mají velký význam pro lázeňskou činnost a její udržitelnost.

Ochrana životního prostředí, kde jsou umístěny české lázně, je aktuálním tématem, kterému se po pandemii věnuje stále více pozornosti. Nedávný výzkum rozvoje lázeňství, do kterého se zapojili vědci z 7 evropských zemí, byl zaměřen na možná řešení v oblasti ochrany minerálních pramenů, rašelin i okolní přírody. Přestože jsou v současné době některé české lázně (jako třeba ty v Jeseníkách) dobře chráněny před poškozením či zničením, stále zde existují oblasti ke zlepšení.

5 DŮSLEDKY PANDEMIE PRO LÁZEŇSTVÍ V ČR

Pátá kapitola bakalářské práce shromažďuje informace o důsledcích pandemie pro české lázeňství. Jsou tu uvedeny výsledky dříve provedených analýz, které jsou dále syntetizovány v podobě SWOT tabulky. Tato tabulka poskytuje přehled o silných a slabých stránkách, ale i o příležitostech a hrozbách, kterým čelí odvětví po pandemii.

5.1 Shrnutí výsledků

České lázeňství má dlouhodobou historii, která byla významně přerušena obrovským vlivem pandemie COVID-19. Zákaz provozu bazénů, saun a wellness služeb, které těsně souvisejí s lázeňskými službami, byl uplatněn již od začátku šíření koronaviru v ČR, tedy 13. března 2020. Již za 6 dní vláda zakázala lázním přijímat nové pacienty pro poskytování léčebně rehabilitační péče a v dubnu se zcela zakázal příjem nových pacientů do péče v lázních jako takový.

Přestože v prvním čtvrtletí 2020 se počet návštěvníků českých lázní snížil pouze málo, tj. o cca 20 tisíc na 164 tisíc návštěvníků, pak ve druhém čtvrtletí klesl na 55 tisíc návštěvníků. Po částečném uvolnění restriktivních opatření ve třetím čtvrtletí stoupl ukazatel návštěvníků českých lázní na 247 tisíc, avšak v posledním čtvrtletí roku se zase snížil na 52 tisíc. V roce 2021 byl počet návštěvníků také výrazně kolísavý a zcela závisel na uplatňovaných vládních opatřeních. Tento propad v letech 2020-2021 výrazně zhoršil rostoucí trend počtu návštěvníků českých lázní, který byl evidován již od roku 2015. Největší ztráty byly způsobeny odlivem návštěvníků z Německa a Ruska, přičemž pokles ruských návštěvníků se jen prohloubil po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022. Ke zhoršení situace také došlo kvůli energetické krizi a zdražení energií ve stejném roce.

Česká vláda na podporu lázeňského sektoru vyhlásila několik programů. Konkrétně vláda poskytla příspěvky návštěvníkům lázní ve výši 4 000 Kč na osobu, který by měl částečně kompenzovat propad počtu zahraničních návštěvníků. Jiný podpůrný program zavedly Svaz léčebných lázní ČR a Sdružení lázeňských míst, které poskytly stálým návštěvníkům lázní příspěvek ve výši 2 000 Kč. Pandemie však zjevně ukázala na potřebu zavedení nových lázeňských programů, které by měly reagovat na tzv. postcovidový syndrom. Tento syndrom postihl až 60 % obyvatelů, u nichž se po prodělané nemoci vyskytly zdravotní potíže jako celková slabost a vyčerpávání, únava, bolesti kloubů a svalů, bolesti břicha, ztráta čichu, dlouhotrvající kašel apod. Avšak poskytování lázeňské péče v rámci prevence či léčby tohoto syndromu se při lázeňské péči ukázalo obtížnou záležitostí. Důvodem k tomu primárně je to, že se jedná o poměrně nové onemocnění, které nebylo v české legislativě zatím odráženo.

5.2 SWOT analýza

Pro vyhodnocení důsledků pandemie je v této práci využita SWOT analýza, která vychází z výsledků analýzy sekundárních zdrojů a také z informací, které byly shrnuty v rámci PESTLE analýzy (viz Tabulka 1).

Tab. 1: SWOT analýza

• Silné stránky Finanční podpora ze strany české vlády přes dotační programy Stabilní politické prostředí s jasně definovaným legislativním rámcem pro lázeňskou péči Funkční systém hrazení péče z veřejného zdravotního pojištění Sociální tlak na zvýšení úhrad pro lázně	• Slabé stránky Vysoké náklady na energii kvůli energetické krizi Omezení provozu lázeňských zařízení během pandemie Nedostatek kvalifikovaného personálu kvůli dočasnému uzavření lázní Závislost na zahraničních návštěvnicích Finanční zranitelnost kvůli vysokým finančním nárokům na návštěvníky lázní
• Příležitosti Rozvoj digitálních technologií a automatizace procesů Zaměření na postcovidovou rehabilitaci Využití virtuální reality a AI Rozvoj lázeňské infrastruktury Podpora udržitelnosti prostřednictvím různých unikátních opatření	• Hrozby Pokračující negativní důsledky energetické krize Odliv zahraničních návštěvníků Zvýšená konkurence ze strany wellness a spa služeb Negativní vliv mediálního pokrytí na image lázní

Zdroj: vlastní zpracování

K silným stránkám českého lázeňství patří několik aspektů. Tak vládní podpora v podobě dotačních programů, jako třeba COVID-Lázně, měla velký význam z hlediska stabilizace lázeňského sektoru během pandemie. Tyto programy měly za cíl obnovit poptávku po lázeňských službách, tudíž i přispěly k udržení ekonomické stability lázní v náročném období. Stabilní politické prostředí, které se vyznačuje jasně definovaným legislativním rámcem pro lázeňskou péči, také přispívá k zachování vysoké kvality služeb. Silnou stránkou také je to, že zajišťuje systém hrazení lázeňské péče z veřejného zdravotního pojištění dostupnost těchto služeb pro širší populaci, což má příznivý vliv na sociální funkci lázní. Navíc existující tlak na zvyšování úhrad může do budoucna přinést další finanční zdroje pro rozvoj a zlepšení lázeňských služeb.

Nicméně počet slabých stránek je také dost velký. Významnou finanční zátěž pro lázeňská zařízení nyní představují zvýšené náklady na energii, a to zejména kvůli energetické krizi, která se vyskytla v roce 2022. Tato situace výrazně zkomplikovala udržitelnost provozu, aniž by v jeho rámci nebyly zvýšeny ceny služeb. Ve výsledku to vše mělo negativní vliv na poptávku.

Restriktivní opatření zavedená během pandemie COVID-19 též dočasně paralyzovala operace a příjmy z lázeňských služeb. Kromě toho nedostatek kvalifikovaného lékařského personálu způsobil problémy v oblasti poskytování odpovídající úrovně lázeňské péče, což mělo negativní vliv na reputaci českého lázeňství v očích návštěvníků. Jejich pokles vedl k výpadku příjmu kvůli vysoké závislosti lázeňského sektoru na zahraničních turistech, hlavně z Německa.

Aby se předešlo negativnímu vlivu slabých stránek, je možné využít příležitostí pro rozvoj českého lázeňství, které plynou z vnějšího prostředí. První z nich je praktické uplatnění moderních technologií (například, digitálních rezervačních a správních systémů), které by mohlo snížit provozní náklady lázeňských středisek. Dále je tu příležitost k rozšíření léčebné nabídky lázní o nově vyvinuté terapeutické programy pro pacienty, kteří dlouhodobě trpí postcovidovými symptomy. Takové programy nabízí významný potenciál pro přilákání specifické klientely, která se může do budoucna proměnit ve stálé návštěvníky lázní. Spolu s tím může integrace technologií virtuální reality a umělé inteligence změnit způsob, jakým se lázeňské služby prezentují pro návštěvníky. V současné době jsou lázně často vnímány jako místo pro starší a nemocné lidi, ale tento jejich image by se mohl snadno proměnit. Pozitivně tomu mohou přispět investice do obnovení a modernizace lázeňské infrastruktury, které zlepší zážitek návštěvníků. V neposlední řadě je příležitostí k rozvoji českého lázeňství podpora udržitelnosti prostřednictvím implementace různých ekologických opatření.

Co se týká hrozeb, v současné době je hlavní výzvou pro lázeňský sektor boj s důsledky energetické krize, které se projevují neplánovaným zvýšením cen energií a plynu, tedy i zvýšením nákladů na provoz lázní. Další hrozbou je pokračující odliv zahraničních klientů (primárně z Ruska a Ukrajiny), který je způsoben nebezpečností situace ve Východní Evropě. Část lázeňského trhu také může být ztracena kvůli vysoké konkurenci ze strany wellness a spa zařízení, které nabízejí srovnatelné služby za nižší ceny nebo v atraktivnějších lokacích. Nakonec je také třeba poukázat na negativní vliv médií na image lázní, které byly po pandemii vnímány jako místo častého šíření infekcí. Tento vliv evidentně snížil atraktivitu českých lázní a přispěl k poklesu zájmu o lázeňské služby ze strany potenciálních zájemců.

6 NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ LÁZEŇSTVÍ

S přihlédnutím k informacím, které byly shrnuty v rámci SWOT analýzy, je vidět, že existuje velký prostor pro rozvoj českého lázeňství po pandemii COVID-19. Při návrhu rozvojových aktivit je však zapotřebí brát v úvahu potenciální hrozby a slabé stránky, kterými se toto odvětví dlouhodobě charakterizuje. Na základě výsledků SWOT analýzy lze doporučit následující aktivity.

1) Zlepšit systém financování lázeňské péče

Pandemie COVID-19 negativně ovlivnila stabilizaci českého lázeňství, způsobila razantní propad návštěvníků a zhoršila jeho image v očích zákazníků. Proto je zapotřebí napravit tyto důsledky prostřednictvím zlepšení systému financování lázeňské péče a konkrétně přes vládní podporu a vyšší úhrady. Tato opatření se ukazují jako nezbytné v době, kdy je sektor zásadně přetížen vlivem energetické krize. Státní dotace (jako ty, které byly poskytovány v rámci programu COVID-Lázně) pomohly udržet zájem stálých návštěvníků lázní, zatímco vyšší úhrady pro provozovatele lázeňských zařízení pomohly udržet ceny lázeňských služeb na přijatelné úrovni pro širokou veřejnost. V souvislosti s tím se doporučuje posílit financování lázeňského sektoru, které může být odůvodněno následujícími příčinami.

V první řadě je třeba zdůraznit přínos lázeňství pro boj s postcovidovými syndromy. Dále lze poukázat na to, že během lázeňské léčby mohou pacienti s potenciálně vysokým rizikem zhoršení zdravotního stavu projít screeningovým vyšetřením, které pomůže lépe nastavit postup a metody jejich léčby do budoucna. Zdůraznit je také možné přínos lázní pro děti a adolescenty, kteří mají nějaká chronická onemocnění (například, astma, diabetes melitus) nebo se potřebují zotavit po operacích či úrazech.

2) Investovat finanční prostředky do modernizace lázeňské infrastruktury

Pro zvýšení atraktivity českých lázní je nezbytné investovat finanční prostředky na modernizaci materiálně-technické základny a digitálních systémů. To znamená, že je potřeba renovovat společenské prostory v lázeňských střediscích, provést úpravu interiéru a celkem pozměnit střediska tak, aby byla atraktivní z estetického hlediska. Návštěvníci se v nich musí cítit pohodlně a měli by se zbavit přesvědčení, že lázně fungují jen pro seniory. Mladým osobám a lidem středního věku je také nutné vysvětlit přínosy lázeňských služeb jako preventivních opatření proti vývoji nemocí a pro zmírnění důsledků postcovidového symptomu. Informace o těchto přínosech musí být zveřejněny v rámci marketingových kampaní zaměřených na podporu lázeňského cestovního ruchu v ČR. Je také možné doporučit modernizovat léčebná zařízení prostřednictvím nových léčivých koupelí, terapeutických přístrojů, fyzioterapeutických nástrojů apod. Některá zařízení také mohou zvážit instalaci systémů pro udržitelné hospodaření s energiemi, jimiž jsou solární panely či systémy větrání s rekuperací.

Pokud jde o digitální systémy, v první řadě se pro lázeňská střediska vyplatí investovat prostředky do rezervačních a správních systémů, které zjednoduší proces rezervace vstupu a pobytu v lázních, usnadní regulaci obsazenosti zařízení a celkem pomohou lépe spravovat klientské databáze. Pro lepší pochopení potřeb lázeňských návštěvníků je také možné zavést CRM systémy, tedy systémy pro řízení vztahů se zákazníky. Díky nim budou provozovatelé

lázeňských podniků lépe cílit své marketingové aktivity. Ta zařízení, která chtějí postupovat dále ve využití nových technologií, mohou zpracovat na vyvinutí mobilní aplikace pro informování návštěvníků o službách, pro rezervaci procedur a přístup k léčebným plánům.

3) Navrhnout specializované léčebné programy

SWOT analýza ukázala, že existuje poptávka po specializovaných léčebných programech zaměřených na specifické zdravotní problémy. Jedním z nich může být například program pro rehabilitaci pacientů postižených dlouhodobými následky COVID-19, jako chronická únava, dechové potíže, svalové bolesti, kašel a jiné přetrvávající symptomy. Provozovatelé lázní mohou pacientům nabídnout komplexní rehabilitační programy, které budou kombinovat fyzioterapii, individuálně navržené procedury a psychologickou podporu pro rychlejší rekonvalescenci. Důležité je, aby návrh programu vycházel z doporučení různých odborníků, kteří se budou podílet na jeho plánování a realizaci, jako fyzioterapeuti, dietologové, gastroenterologové, psychologové atd. Zároveň s tím bude vhodné zajistit marketingovou propagaci specializovaných programů, a to hlavně pro zahraniční zájemce.

Ačkoli v současné době některá lázeňská zařízení v ČR již aktivně přistupují k ochraně životního prostředí, je možné také doporučit investovat více prostředků do udržitelných řešení (například, recyklace vody, využití obnovitelných zdrojů energie, zlepšení energetické efektivity aj.). PR kampaně na zlepšení image českých lázní také by mohly napomoci změnit vnímání lázní v očích potenciálních zájemců.

7 ZÁVĚR

O pandemii COVID-19 a s ní související koronavirovou krizí se poprvé začalo hovořit dva roky zpátky. Nicméně negativní důsledky této krize přetrvávají i v současné době, což je patrné zejména na příkladu lázeňského sektoru. Tato práce byla věnována tomu, jak přesně pandemie ovlivnila české lázeňství, jaké zdravotní následky způsobila pro obyvatele a jak negativně přispěla ke snížení návštěvnosti lázeňských zařízení. V teoretické části práce bylo uvedeno, že je lázeňství neoddělitelnou složkou českého cestovního ruchu, které je podpořeno evropským kulturním dědictvím a vysokou kvalitou přírodních léčivých zdrojů. Lázeňský cestovní ruch se vyvíjí pod vlivem hlavně přírodních a společenských předpokladů, ale také pod vlivem faktorů vnějšího prostředí. V práci byly také popsány typy lázeňské péče, které se dělí podle způsobu hrazení pojistného.

Dále se bakalářská práce věnovala průběhu pandemie COVID-19 v České republice a postupu zavedení vládních opatření pro omezení šíření koronaviru. Následně byly detailně analyzovány dopady koronavirové krize na lázeňskou péči v ČR. K tomu byla využita metoda analýzy sekundárních zdrojů, PESTLE analýza a SWOT analýza.

Zjistilo se, že pandemie COVID-19 měla výrazný negativní dopad na české lázeňství, protože přerušila běžný provoz lázeňských zařízení a způsobila silný pokles návštěvnosti domácích a zahraničních turistů, který trvale stoupal od roku 2015. Kvůli vládním restrikcím se zakázal příjem nových pacientů pro lázeňskou péči a jejich rehabilitaci v lázních. Obecně byla návštěvnost českých lázní v letech 2020-2021 velmi kolísavá a byla zcela závislá na uplatňovaných vládních opatřeních. Kromě této výzvy se lázeňský sektor potýkal s důsledky energetické krize, které zvýšily provozní náklady lázeňských středisek. Vláda na tuto situaci reagovala zavedením finanční podpory pro návštěvníky lázní v roce 2021.

Na jednu stranu se české lázeňství stále vyznačovalo několika silnými stránkami. Patřilo k nim stabilní politické prostředí, funkční systém hrazení péče z veřejného zdravotního pojištění a celkový sociální tlak na zvýšení úhrad pro lázně. Nicméně jejich pozitivní vliv byl negativně vyrovnán vlivem slabých stránek, jako vysoké náklady na energii, omezení provozu lázeňských zařízení, nedostatek personálu, finanční zranitelnost a závislost na zahraničních návštěvnících. Zamezit nepříznivý dopad pandemie bylo těžké dokonce i za některých vnějších příležitostí, jako rozvoj infrastruktury či digitalizace a automatizace.

Nyní lázeňský sektor stále čelí některým výzvám vnějšího prostředí, mezi nimiž je odliv zahraničních návštěvníků, zvýšená konkurence ze strany wellness a spa služeb a také image lázní jako místa pro odpočinek seniorů. Pro zvýšení atraktivity českého lázeňství bylo v práci předloženo několik návrhů ke zlepšení. Doporučilo se zlepšit systém financování lázeňské péče a zvýraznit přínosy lázeňství pro různé skupiny pacientů (děti s chronickými onemocněními a po úrazech, pacienty s potenciálně vysokým rizikem zhoršení zdravotního stavu apod.). Dále bylo navrženo investovat finanční prostředky do modernizace lázeňské infrastruktury a do zlepšení digitálních systémů (primárně rezervačních a správních systémů). Nakonec bylo v práci předloženo zavést specializované léčebné programy na boj s postcovidovým syndromem u lidí, kteří prodělali COVID-19.

Seznam použité literatury

Tišené zdroje

ČELEDOVÁ, Libuše a Jan HOLČÍK. *Nové kapitoly ze sociálního lékařství a veřejného zdravotnictví*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3809-6.

HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Praha: Grada, 2012. ISBN 9788024744308.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, Eliška VILDOVÁ, Petr JANEČEK a Jan TLUČHOŘ. *Lázeňství: management a marketing*. Praha: Grada Publishing, 2019. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-2461-9.

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.

SLOUKA, David. *Vedení a marketing malých zdravotnických zařízení: příručka pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0469-7.

SRPOVÁ, Jitka. *Začínáme podnikat: s případovými studiemi začínajících podnikatelů*. Praha: Grada Publishing, 2020. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-2253-0.

TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-114-4.

VYSTOUPIL, Jiří, Martin ŠAUER, Andrea HOLEŠINSKÁ a Petra METELKOVÁ. *Základy cestovního ruchu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006. 121+13. ISBN 80-210-4167-6.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

ČERVENÝ, Karel. *Nápady pro život a byznys: Paretovo pravidlo 80/20 v praxi: "malé příčiny, velké následky"*. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3697-1.

PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 9788024736433.

JANEČEK, Petr a Dagmar JAKUBÍKOVÁ. *Attitudes of Czechs towards spas during the COVID-19 pandemic*. *Acta academica karviniensia* [online]. 2021, 2021-11-8, **21**(2), 25-35 [cit. 2024-04-20]. ISSN 1212415X. Dostupné z: doi:10.25142/aak.2021.010

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3.

JANEČEK, Petr a JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Attitudes of Czechs towards spas during the COVID-19 pandemic*. *Acta academica karviniensia*. [online] 2021, 2021-11-8. ISBN 1212415X. Dostupné z: <https://doi.org/10.25142/aak.2021.010>. [cit. 2024-07-17].

Elektronické zdroje

- Akademie věd ČR. Dva roky s covidem: ekonomové popsali, jak pandemie ovlivnila nás životy [on-line]. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z : <https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Dva-roky-s-covidem-ekonomove-popsali-jak-pandemie-ovlivnila-nase-zivoty/>
- Aktuálně. Hrozí, že lázeňství umře. Karlovy Vary živil Rusové. Jsou pryč a Češi je nenahradí[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusove-nas-zivili-lazenstvi-je-bez-nich-v-ohrozeni/r~c0e2e426900e11ed8b4e0cc47ab5f122/>
- Český statistický úřad. Metodika – Cestovní ruch[on-line]. [cit. 11/04/2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_casove_rady_cestovni_ruch
- ČMOKOVÁ, Jitka. Lázeňství se opět staví na nohy. Do budoucna chce využívat i virtuální realitu a umělou inteligenci. Kr-Karlovarsky.cz[on-line]. 2024, 2024-01-24 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.kr-karlovarsky.cz/aktuality/lazenstvi-se-opet-stavi-na-nohy-do-budoucna-chce-vyuzivat-i-virtualni-realitu-umelou-inteligenci>
- ČT24. Nouzový stav[on-line]. Vláda zakázala akce s více než 30 lidmi, omezí se provoz restaurací po osmé večer. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3061328-zive-brifink-po-mimoradnem-zasedani-vlady-kvuli-koronaviru>
- Dtest. Postcovidová rekonvalescence v lázních[on-line]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/clanek-8696/postcovidova-rekonvalescence-v-laznich>
- E15. Válka ukončila ruskou éru Karlových varů. Hotely změnilu klientelu, byty za staré ceny nikdo nechce[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/valka-ukoncila-ruskou-eru-karlovych-varu-hotely-zmenily-klientelu-byty-za-stare-ceny-nikdo-nechce-1388455>
- Euro.Lázeňská péče má svá pravidla. Nástup si nemůžete sami vybírat[on-line].[cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/clanky/lazne-narok-pojisteni-uhrada-1395229/>
- Františkovy Lázně. Léčba postcovidového syndromu[on-line]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.frantiskovylazne.cz/cs/novinky/lecba-postcovidoveho-syndromu?nezobrazovat=1>
- Lázeňská rehabilitace spojená s VR terapií [on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.i-lab.cz/virtualni-realita/#:~:text=Virtuáln%C3%AD%20realita%2C%20která%20je%20v%20posledn%C3%ADch%20letech%20na,snížuje%20spastické%20bolesti%20a%20zlepšuje%20psychický%20stav%20pacientů.>
- Janské lázně. Lázeňská léčba a regenerace po onemocnění Covid 19“[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.janskelazne.com/lazne-po-onemocneni-covid/>
- Jedeme do lázní. Jak se dostat do lázní přes pojišťovnu nebo jako samoplátce[on-line]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.jedemedolazni.cz/pro-odbornou-verejnost/jak-se-dostat-do-lazni-pres-pojistovnu-nebo-jako-samoplatce-103.html>

- CzechTourism.cz. Kam směřuje lázeňství a co nového se chystá? Odpoví CzechTourism. Podkasat [online]. 2023, 2023-07-11 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/2071a6bc-a2c1-491e-9485-a8fc05b1b31e/article/kam-smeruje-lazenstvi-a-co-noveho-se-chysta-odpovi>
- KINKOROVÁ, Judita. Trendy lázeňství v době postkovidové, dopady a perspektivy. ProLékaře.cz [online]. 2022 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.prolekare.cz/casopisy/casopis-lekaru-ceskych/2022-7-8-1/trendy-lazenstvi-v-dobe-postkovidove-dopady-a-perspektivy-133478>
- MARKOVÁ, Věra a Ondřej HRUŠKA. Analýza přínosů lázeňství pro Karlovarský kraj. Karlovarská agentura rozvoje podnikání [online]. 2018 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.ris3kvk.cz/assets/uploads/1670935737-1589532021151912477944324727.pdf>
- Mzd.gov.cz. Ministerstvo zdravotnictví přispěje na lázně zdravotníkům, kteří pečovali o pacienty s covid-19 [online]. 2021, 2021-06-28 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/ministerstvo-zdravotnictvi-prispeje-na-lazne-zdravotnikum-kteri-pecovali-o-pacienty-s-covid-19/>
- Ministerstvo zdravotnictví. Seznam lázeňských míst ČR [online]. [cit. 11/04/2023]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/seznam-lazenskych-mist-v-cr/>
- MMR ČR. Vláda schválila vouchery do lázní. Program COVID – Lázně pomůže našim lázeňským městům i občanům [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/vlada-schvalila-vouchery-do-lazni-program-covid>
- Muzeum Karlovy Vary. Johann Wolfgang von Goethe a Karlovy Vary [online]. [cit. 11/04/2023]. Dostupné z: <http://kvmuz.cz/typ/zajimavosti-typy-na-vylet/johann-wolfgang-von-goethe-a-karlovy-vary>
- Národní zdravotnický informační portál. Covid-19: úvod, inkubační doba, průvodce a sezónnost onemocnění [online]. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/447-covid-19-zakladni-informace>
- Novinky. Nové poukazy na pobyt v lázních. Lidé mohou do března využít slevu 2000 korun [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-nove-poukazy-na-pobyt-v-laznich-lide-mohou-do-brezna-vyuzit-slevu-2000-korun-40383161>

- Opatření MZČR, archiv. Mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví zakazují konání hromadných akcí nad 100 osob i výuku ve školách [online]. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20200311063921/https://www.mzcr.cz/dokumenty/mimordna-opatreni-ministerstva-zdravotnictvi-zakazuji-konani-hromadnych-akci-na_18698_1.html
- Tripartita.cz. Pandemie COVID-19 zcela ohromila také lázeňství [online]. 2020 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.tripartita.cz/pandemie-covid-19-zcela-ochromila-take-lazenstvi/>
- Seznam zprávy. Lázně jedou „na krev“. Rusové nejsou a nebudou, k tomu zdražily energie [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-rozhovory-lazne-jedou-na-krev-rusove-nejsou-a-nebudou-k-tomu-zdrazily-energie-197151>
- SKALICKÝ, Matěj. „Nakládat s vodou jako řádný hospodář.“ V Lázních Bechyně napouští bazén recyklovanou odpadní vodou [online]. 2020, 2020-08-18 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/veda/recyklovana-odpadni-voda-lazne-bechyne-ekologie_2008182056_ada
- Tevasopo. Formy lázeňské léčebně rehabilitační péče [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.tevasopo.cz/lazenska-lecebne-rehabilitacni-pece/formy-lazenske-lecebne-rehabilitacni-pece/>
- Tripartita. Pandemie Covid-19 zcela ohromila také lázeňství [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: https://www.tripartita.cz/pandemie-covid-19-zcela-ochromila-take-lazenstvi/?fbclid=IwAR2vsl_AVYmmM6_w0-EWf5BQCKhgF6vJuhTqF7EHZSD6nMVTVRksC4Ov7sk
- Pk.ekoosveta.cz. Vědci zkoumají, jak rozvíjet lázně a zároveň chránit přírodní zdroje [online]. 2021, 2021-07-10 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://pk.ekoosveta.cz/2021/07/10/vedci-zkoumaji-jak-rozvijet-lazne-a-zaroven-chranit-prirodni-zdroje/>
- Vitalia. Kdy máte nárok na lázně po covidu a co pro to udělat [online]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/kdy-mate-narok-na-lazne-po-covidu-a-co-pro-to-udelat/>
- Vlada.gov.cz. Vláda schválila program na pomoc lázním, stát pomůže i drobným živnostníkům a dopravcům [online]. 2020, 2020-06-29 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-program-na-pomoc-laznim--stat-pomuze-i-drobnym-zivnostnikum-a-dopravcum-182402/>
- VZP. Jaké jsou typy úhrad lázeňské péče? [online]. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/informace-a-zivotni-situace/lazenska-pece/jake-jsou-typy-uhrad-lazenske-pece>
- DLUBALOVÁ, Klára. Nouzový stav. MVCR.cz [online]. 2020, 2020-03-12 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-nouzovy-stav.aspx>
- Spa data. [on-line]. Lázeňský cestovní ruch v ČR. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://spadata.cz/lazensky-cestovni-ruch-v-ceske-republice/>

- Mariánské Lázně. Léčba [online]. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z: <https://www.marianskelazne.cz/o-meste/lazne-a-wellness/wellness/lecba/>
- MV ČR. Nouzový stav[online]. [cit. 24/04/2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-nouzovy-stav.aspx>
- Český statistický úřad. Inflace [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny
- ČEZ. Aktuality k vývoji cen energií [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/cs/vyvojcen>
- ČNB. Inflace [online]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>
- E15. Cena elektřiny [on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/cena-elektřiny-burza-graf-aktualne>
- Elektrina. Jak ušetřit za elektřinu [on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.elektrina.cz/jak-usetrit-za-elektřinu>
- I-LabTechnologie mění i lázeňství[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.i-lab.cz/wp-content/uploads/2022/04/komoracz-2022-04-05-technologie-meni-i-lazenstvi.pdf>
- Jedeme do lázní. Historie lázeňství[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.jedemedolazni.cz/dovolena-v-lazenskych-mistech/historie-lazenstvi.html>
- Kurzy. IGraf EUR / Kč[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/CZK-EUR/>
- Managementmania. SWOT analýza[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>
- Masarykova univerzita. SWOT[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://kisk.phil.muni.cz/kiskonline/kreativita/vizualizace-a-presentace-informaci/swot-analyza>
- Reservio. Online rezervační systémy[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <https://www.reservio.com/cs/masaze>
- MMR. Covid – lázně 2021[on-line]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/covid-prehled-programu/covid-lazne-2021>
- Zdravé zprávy. Lázním musíme pomoci[on-line]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: <https://www.zdravezpravy.cz/2022/10/18/laznim-musime-pomoci-rika-jan-kuchar-ze-slm/>
- Léčebné lázně. Proč jet do českých lázní[on-line]. [cit. 25/04/2023]. Dostupné z: <http://www.lecebnelazne.cz/vse-o-laznich/ceske-lazenstvi/proc-jet-do-ceskych-lazni>
- MMR. Podpora lázeňského cestovního ruchu[on-line]. [cit. 28/04/2023]. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/1c9ed532-6ac0-4197-a52f-1f3501eb588f/2020_COVID_lazne-Informace-pro-lazenska-zarizeni-aktualizace-28-7-20-fin.pdf.aspx?ext=.pdf